

Sborník

oceněných literárních prací
17. ročníku vědomostní soutěže

LIDICE
PRO 21. STOLETÍ

Vydal Památník Lidice v roce 2022
ISBN 978-80-908791-1-9
1. vydání

Titulní strana je složena z fotografií vybraných děl, která
zaslaly děti do Mezinárodní dětské výtvarné výstavy Lidice.
www.mdvv-lidice.cz

Lidice pro 21. století

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

v roce 2022, kdy jsme si připomínali 80 let od vyhlazení obce Lidice, se konal již 17. ročník mezinárodní vědomostní soutěže „Lidice pro 21. století“, jehož se zúčastnilo 1608 soutěžících ze 114 škol.

Cílem soutěže „Lidice pro 21. století“ je přispět k uchování památky občanů středočeské obce Lidice, zavražděných nacisty v roce 1942, a k prohlubování znalostí nejmladší generace o historických událostech vztahujících se ke druhé světové válce, nacistické okupaci, totalitním režimům 20. století i k proměnám poválečného odkazu Lidic až do počátku 21. století.

Jedním z úkolů, které účastníci soutěže plnili, bylo napsání literární práce na některé ze zadaných témat. Pro letošní ročník soutěže byla zvolena tato témata:

Každé místo má svou paměť

Naši, nebo cizí? (soužití s příslušníky různých menšin mýma očima)

Lidice včera a dnes

Svět se změnil – co my na to?

Ve sborníku naleznete literární práce žáků, kteří postoupili do finálového kola soutěže, a také další literární práce, které odborná porota soutěže ohodnotila vysokým počtem bodů. Bohužel v době, kdy účastníci soutěže své práce psali, vypukla válka na Ukrajině, což se samozřejmě promítlo i do textů žáků. Je v nich patrné, jak konflikt ovlivnil smýšlení a prožívání dětí, jak vnímaly dění kolem sebe. Mnohdy nabyla zadaná témata díky mezinárodním událostem jiný než původně zamýšlený rozměr.

Téma války poblíž hranic České republiky se ještě nedávno zdálo být otázkou minulosti. Mýlili jsme se však, když jsme se domnívali, že zkušenosti předchozích generací s válkou se ve střední Evropě nebudou nikdy opakovat. Je zřejmé, že je i nadále potřeba pokračovat v neustálém připomínání historických událostí, aby si dnešní nejmladší generace nesla poučení z minulosti.

Mgr. Kamila Varaďová
ředitelka mezinárodní vědomostní soutěže „Lidice pro 21. století“

1. KATEGORIE

10-14 LET

Lidice pro 21. století

Juliš Marek

„Myslíš si, že si strom dokáže něco pamatovat?“ zeptala se mě nedávno moje babička. Začal jsem o tom přemýšlet a vzpomněl jsem si na starý buk v Bouči, kolem kterého jezdím v létě na kole a je u něj cedulka „památný strom“. Takový strom toho díky svému stáří už spoustu zažil a určitě by měl co vyprávět. Byl tu již v době, kdy žili moji předci, které znám jenom ze starých fotografií nebo z vyprávění. Byl vysazen už v době, kdy tu vládl milovník hudby a habsburský císař Leopold I. Zažil den, kdy šly děti poprvé do školy, protože začala povinná školní docházka. Nestačil se divit, jak se vše mění a vyvíjí a jak kolem něj jednoho dne projela první vozidla. Z dále se díval do krajiny a pozoroval osudy obyvatel blízkých vesnic.

Stejně tak pamatuje místní obyvatele jedna hrušeň, a to v obci Lidice u Kladna. Je sice o hodně mladší než náš bukový pamětník, ale zažila možná ještě dramatičtější události. Když jí byl teprve rok, tak se stala svědkem velké tragédie. Byl červen, začínalo léto a lidičtí obyvatelé se věnovali své práci v hospodářství. Klidnou atmosféru narušil příjezd vojáků, kteří začali ničit a rabovat vše, co jim stálo v cestě. „Nejhorší byl pohled na rodiny, které byly vyhnány z domů a ve velkém spěchu se musely rozdělit... téměř pro všechny to byl poslední moment, kdy se se svými nejbližšími viděli,“ vypráví maličká hrušeň. „Viděla jsem, jak odvedli muže do chlěva a sklepa Horákova statku. Ženy byly vedeny do školy, na kterou jsem od svého vysazení koukala. Byl to velmi smutný pohled plný nejistoty... V dalších dnech už kolem mě nechodili moji známí lidičtí přátelé, ale jenom vojáci, kterým jsem nerozuměla, protože mluvili německy. Tito muži začali ničit všechny pěkné domy, na které jsem se dívala. Pro mě to bylo moc nepříjemné, všude byl dým, prach a hrozná teplota od zapálených domů. Doufala jsem v to, že alespoň kostel, u kterého jsem stála, nechají být, protože to bylo místo, kde se scházela při mších celá vesnice. Opak byl ale pravdou. Kostel vyhodili do povětří a mě zasáhla letící cihla.“

Mohlo by se zdát, že tady skončí vyprávění a vzpomínky lidické hrušně. Němečtí vojáci, kteří měli za úkol ničit ovocné stromy, mysleli, že je tento strom polámaný a zahyne. Ale hrušeň s velkým štěstím přežila a vypráví dále: „Když jsem se vzpamatovala z velkého šoku a svého zranění, tak jsem nemohla uvěřit tomu, co se nacházelo kolem mě. Domy byly pryč, lidé byli pryč a po kostelu nebylo ani památky. Zůstala jsem tu úplně sama.“ Hrušeň v dalších letech doufala, že se za ní vrátí někdo z lidí, které znala. Mohla mít alespoň malou radost, protože se do svého rodiště přijeli podívat ti, kteří válečnou dobu přežili. Kromě této hrušně ale místo, odkud byli odvezeni, nepoznali, protože už tu nebylo nic. Na území bývalé obce se postupem času začaly objevovat pamětní desky, které všem lidem mají připomínat tuto tragickou událost a smutné osudy místních.

Když jsem se seznámil s lidickou hrušní a zkoumal jsem, co všechno zažil buk v Bouči, tak jsem si jistý, že každý starý strom nebo třeba i nějaké místo může mít svou paměť. Že si může pamatovat zajímavé události a hlavně že znal a pozoroval lidi, kteří se v jeho okolí vyskytovali. Věřím proto, že když teď potkám nějaký památný strom, tak se zastavím a popřemýšlím, čeho všeho mohl být svědkem.

Lidice pro 21. století

Kopalová Viktorie

Marta Kottová (roz. Lašová)

* 22. února 1929 Černovice u Tábora

† 18. června 2017 Liberec (88 let)

Život před prvním transportem

Když jí byly tři roky, tak se přestěhovali do Prahy. Vychodila jen pátou třídu obecné školy a pak již nemohla. Byla také skautkou. Měla o šest let staršího bratra Viktora, rodiče a psa Mikinu. Tu ale po nařízeních musela odevzdat a poté nemohla ani na hřiště. Židé byli až vytlačováni z civilizace. Její starší bratr Viktor měl transport 1. prosince 1941, ale bohužel jeho rodina šla hned za ním.

Terezín

V červnu roku 1942 měli transport do Terezína. Byli tam až do léta roku 1944. Jídlo byly třeba nahnilé brambory, jednou týdně knedlík, chleba na tři dny a půl deka margarínu, plechovka paštiky (rozdělila se na čtyři díly) a mléko (jen v Terezíně). V září jeli transportem do Osvětimi. Znali jen Birkenau. Její tatínek říkal: „Zaplat Pánbůh, jedeme do Birkenau!“ To ale ještě nevěděli, co se ještě bude dít.

Koncentrační tábor Auschwitz-Birkenau

Marta viděla svého tatínka naposledy po výstupu z dobytčího vagonu. Ženy šly na jednu stranu, muži na druhou. Šli ve dvou skupinách po pěti. Marta byla v druhé a její maminka v první. Utíkala za svojí maminkou a chytla se s ní za ruku přímo před Josefem Mengelem. On ji ale odtrhl a strčil na stranu. Svou maminku už nikdy neviděla. Oba dva rodiče byli zplynováni. Přijelo 2000 lidí a zbylo 150 živých.

Gross-Rosen

V tomto táboře Marta pracovala v továrně na zpracování lnu. Když do tábora přijížděla sovětská armáda, tak pracovníce SS zahrnaly otroky do budovy, podminovaly ji a utekly. Vedle koncentračního tábora byl pracovní tábor válečných zajatců (Belgičanů, Francouzů a Rusů). Francouzi věděli, že budova je podminovaná, tak bomby zneškodnili a armáda vězně osvobodila.

Život po válce

Odcházela pryč z tábora s Dagmar a Irenou Roubíčkovými. Její bratr utekl z pochodu smrti a schovával se u jedné paní. Šli na Žižkov k jejich domu. Všichni byli šťastní, že se opět vidí. Viktor se nakazil tyfem. 27. ledna 1953 se Martě narodil syn Daniel. Je to zároveň datum Mezinárodního dne památky obětí holokaustu.

Návštěva v Auschwitz-Birkenau

Zhruba v roce 2015 přijela zpět do Osvětimi. Stáli někdy dvě nebo i deset hodin venku v mrazu, vzpomínala. Jako potravu dostávali deset nebo dvacet deka chleba, který si museli rozdělit. „Na tomto místě jsem přestala věřit v Boha,“ říkala.

Lidice pro 21. století

Lehuta Marek

Svět se mění rychleji, než si většina z nás myslí. Někdy to má dobrý důvod, ale jindy to je chuť po moci, odplatě a tak dál... To jistě nejsou nejlepší důvody ke změně našeho světa. A co je nejhorším důvodem ke změně světa? Já si myslím, že válka. Nikdy nepřinese nic dobrého. A když už, tak stejně negativní věci převládají nad pozitivními.

Příkladem může být druhá světová válka. Ze světového hlediska se na ni můžeme podívat tím způsobem, že umřela ohromná spousta lidí. To je ta negativní část. Tedy aspoň jedna z nich. Na druhou stranu vznikly organizace, které nás chrání před tím, aby taková válka znova nastala. Ale když se na to podíváte z jiné perspektivy, tak co vlastně bylo důvodem vzniku těchto organizací? Válka. Což tedy potvrzuje, že válka je nejhorší důvod ke změně světa.

Teď jsem uvedl příklad s pozitivním dopadem. Pouze špatné věci způsobilo třeba vyhlazení Lidic. Už ten důvod se mi zdá zcela nesmyslný. Obyčejný lživý dopis, kterému uvěřili lidé, co měli moc. K tomu se přidala chuť po moci a způsobilo to vesnici, která existovala několik století, naprosto zbytečné srovnání se zemí. Tyto události nezměnily celý svět, ale svět se určitě změnil bývalým obyvatelům Lidic, co to přežili. A komu to nakonec pomohlo?

Náš svět se bude vždycky měnit. Ať už je důvod dobrý, či nikoli. Doufám, že já a moji vrstevníci se s hrůzami, které přinesla druhá světová válka, nebudeme muset nikdy setkat. Také doufám, že jediným způsobem, kterým se o takových věcech budeme moct dozvědět, bude vyprávění, ať už od prarodičů, nebo ve škole, a naučné soutěže.

Lidice pro 21. století

Dudová Barbora

Nikdy jsem příliš nepřemýšlela nad tím, jestli mají místa svou paměť. Vždycky jsem si myslela, že paměť mají jen živé organismy. Včetně stromů. Že každý strom v lese si pamatuje desítky let rozepsané ve svých letokruzích, jako by to nebyly desítky, ale stovky. Každé stéblo trávy na louce si pamatuje vánek svištěcí mezi jeho sousedy.

Existuje ale mnoho lidí, kteří si myslí, že místa mají svou paměť. Že si pamatují všechny šťastné okamžiky, které se staly v jejich okolí. Lavičky v parku že si pamatují zamilované páry, které na nich seděly, kaple nezapomněly na jedinou svatbu. Bohužel jsou i místa, která mají velmi tmavou a ošklivou minulost na vzpomínání.

Já osobně bych místem být nechtěla. Jenom tak být, pozorovat lidi okolo sebe. I když není vždy všechno stejné. Některá místa nejsou ovlivňována žádnými živými organismy a tvoří si vlastní dobrodružství. Jako například moře. Divoké, nespoutané, nezávislé. Vlnami se prohání vítr a delfíni skáčou vysoko nad hladinu. Jednou svítí hřejivé přívětivé slunce a jindy zase bez slitování zuří hrozivá bouře. Ale i s touhle tak překrásnou a zároveň temnou stránkou převalujících se mas vody a zářících blesků protínajících oblohu přichází spousta obětí. Proto hluboko, tak hluboko, že se tam žádné srdce nepotopí, leží vzpomínky na ty, kteří už se nikdy nevrátí.

Ne každé místo má ale mrtvé duše pod svou slupkou, ať už je to zemský povrch, či vodní hladina. Z některých míst se stali pouze svědci hrůz spáchaných lidmi. A ani to netlumí jejich bolest. Ani po několika staletích se v některých případech nevytratí smutek sálající ze země. Když člověk vkročí na jedno z těchto míst, cítí to.

Právě jedno z takových míst jsou Lidice. Nesou neskutečnou tíhu zavražděných nevinných občanů na svých ztrhaných zádech. A to doslova. Po těch hrůzách odehrávajících se mezi domy byly Lidice srovnány se zemí, vymazány z mapy. Spolu s mrtvými tam byly pohřbeny domy a vzpomínky. A nejhorší na tom je, že někteří lidé nevědí o Lidicích vůbec nic. Nemají nejmenší ponětí, co nacisté prováděli na našem území, a ani je to nezajímá.

Proč by ale místa měla mít paměť a s ní spousta vzpomínek, když všechny nemůžou být šťastné? Já vím. To špatné je přece potřeba, aby se stalo něco dobrého. Ale ta místa si to nezaslouží. Pro ně není špatné to, co si pro ně připravilo počasí. Ne. Pro ně jsou špatnými okamžiky v jejich minulosti ty chvíle, kdy zasahovali lidé. Já sama mám místa, na která se ráda vracím. Na jednu stranu zoufale doufám, že si mě ta místa pamatují. Já tam mám krásné vzpomínky a chtěla bych, aby i ona měla něco se mnou. Na druhou stranu nechci, aby si mě ta místa pamatovala. Aby si mohla užívat života se mnou, když si užívám s nimi. Právě v tu chvíli. Žít v přítomnosti. Každé ráno se probudit do sluncem zalitého dne bez sebemenšího ponětí, co se dělo předchozí den.

Takže jak zní odpověď na otázku, jestli má každé místo svou paměť? Podle mě je to možné. Ale každé místo si pamatuje jen to, co je pro ně důležité. Ať už jsou to vzpomínky šťastné, nebo ne. Některá místa mají větší štěstí na šťastné vzpomínky než jiná. Úplně stejně jako lidé. Život není fér pro nikoho, ať už v případě lidí, zvířat, nebo zde míst. Pamatují si jen to, co je poznamená a co si chtějí pamatovat.

Někteří by mi právě teď řekli, že to, co jsem napsala, není nic než snůška žvástů, že jsem si všechno vymyslela. Klidně si to myslete taky. Je jenom na vás, komu nebo čemu věříte, i když to ostatní mohou považovat za pouhou jeskyňku, pokoj nebo rybník.

Lidice pro 21. století

Kašťáková Nikola

Paměť, to je schopnost si něco v hlavě uchovat, například vzpomínku. Kdo ale tvrdí, že by paměť nemohla mít i neživá bytost?

Když přijdete do starého zámku, cítíte tu vůni, tu atmosféru té doby, kdy byl vystavěn nebo kdy se v něm žilo. Ano, i tento zámek má paměť. Ten zámek si pamatuje, jak se v něm princezna vdávala, jak se na jeho dvoře tančilo, i toho otravného chlapce, který tu byl na prohlídce a pořád se na něco ptal. Tento zámek má celkem dobré vzpomínky. Dá se toto říci i o Lidicích?

Pokud mají Lidice paměť, musejí ji mít opravdu velkou, stalo se tam spoustu věcí, bohužel převládají ty špatné. Když dnes do Lidic přijdete, uvidíte hezkou obec, kterou obývá asi 570 lidí, proto si většina návštěvníků, kteří přijedou, říká: „Tak tohle je ono? Ta vesnice, co prožila nejhorší? Ta vesnice, díky které se Česká republika zapsala i do světových učebnic?“ Je to tak, kromě spousty památníků to tu vypadá jako normální vesnička, ale zpět k tématu. Představte si, že stojíte uprostřed té krásné vesničky a najednou na vás začnou mluvit domy, které se potřebují z věčného mlčení vypovidat (přece jenom jsou to domy a asi úplně nezačnou jen tak mluvit s náhodnými lidmi, co jdou okolo).

Nejdřív se vám vyzpovídá dům číslo 29. Pová vám, že ho obývala rodina Hroníkových, jejímž „pánem“ byl Václav Hroník, který měl manželku Františku. S ní měl osm krásných dětí. Dva jeho synové byli popraveni, manželka a jedna dcera utekly z koncentračního tábora, jedna dcera žila v Praze a ostatní děti byly usmrceny buď plynem, nebo jinak. I když má smutnou minulost, nemůže si teď stěžovat, jelikož ho momentálně obývá nová rodina. Teď předá slovo svému sousedovi, co stojí hned vedle, domu číslo 28. Ten obývala krásná žena jménem Marie Houbová, za svobodna Zachová. Tato paní měla obrovské štěstí, jako jedna z mála se z koncentračního tábora vrátila a žila si v poklidu do svých 71 let. Jediné neštěstí, co ji potkalo, bylo, že se stala vdovou. Tento domeček si dodnes vesele stojí v ulici nazvané 10. června 1942, která stejně jako většina ostatních ulic stále připomíná tu tragédii.

Pojďme se zeptat ještě jednoho domu na jeho příběh, na jeho paměť. Třeba domu číslo 116. Ten je dodnes otevřen jakožto památka turistům a návštěvníkům. V domě najdete stálou expozici s názvem „Stavíme nové Lidice“, věnovanou výstavbě nových Lidic, jejich architektuře, bytové kultuře a každodennímu životu. Tato expozice se otevřela po roce 1945. Tento dům je snad nejšťastnější ze všech, denně ho navštíví spousta lidí, takže sám rozhodně není. V Lidicích je spousta dalších významných domů i památek s velkou pamětí, například Památník Lidice je ten nejznámější a taky musí mít největší paměť vzhledem k tomu, kolik ho ročně navštíví turisté, cestovatelé ze světa i místních obyvatel.

Každé místo má svou paměť, každé místo má svůj příběh, ale málokdy se o ně podělí.

Lidice pro 21. století

Kuneš Petr

Lidice se nachází ve Středočeském kraji, dvacet kilometrů severozápadně od Prahy. První zmínky o této malé vsi pochází z roku 1318. Lidice byly dlouhou dobu obyčejnou zemědělskou obcí s dominantou barokního kostela sv. Martina. Největší rozvoj obce byl v době hornictví na Kladensku. Obec měla na počátku 20. století přibližně 500 obyvatel a žila si pokojným životem.

Přichází však druhá světová válka a po atentátu na říšského protektora SS-Obergruppenführera Reinharda Heydricha, který dne 4. června roku 1942 zraněním podlehl, nastupuje teror vůči českému národu, který nebral konce. I přes popravy stovek lidí se Němcům nepodařilo pachatele atentátu dopadnout. Zvláštní shodou náhod, či lidské nevědomosti, se ke gestapu dostal dopis, který předznamenal událost tak děsivou, že rezonovala po celém světě. Gestapo prostřednictvím dopisu získalo mylné informace o atentátnících, které však vedly do této malé obce ve Středočeském kraji. Jako trest a pro výstrahu českému národu bylo rozhodnuto o totální likvidaci žijících obyvatel a vesnice měla být prakticky srovnána se zemí. Dospělí muži měli být zastřeleni, ženy uvězněny v koncentračních táborech a děti dány na „náležité vychování“.

Tak se i stalo a v podvečer 9. června byly Lidice obklíčeny, nikdo nemohl vesnici opustit. Ráno následujícího dne se na místo osobně dostavil Karl Hermann Frank, aby dohlížel na likvidaci obce. Ženy s dětmi byly nejprve nahnány do místní školy, za úsvitu pak autobusy převezeny do tělocvičny kladenského gymnázia. Mezitím byly zdi stodoly v sousedství Horákova statku obloženy slamníky a matracemi (proti odrážení střel) a přichystána popravčí četa. Bylo zde zavražděno 173 mužů, nejstaršímu bylo 84 a nejmladšímu 14 let. Němečtí vojáci pokračovali v drancování vsi. Byl zavezen rybník a zapáleny všechny domy, zbytek vyhozen do povětří. Takto chtěli docílit úplného zničení Lidic. Dokonce posunuli koryto řeky o několik metrů, aby nic nezůstalo na svém místě, ves byla vymazána z map.

Celý svět byl tímto jednáním pobouřen. Několik vsí v Mexiku a USA bylo na protest proti tomuto bezprecedentnímu jednání přejmenováno na Lidice. Pozemská spravedlnost dohnala po válce K. H. Franka před soud, kde byl za své činy odsouzen a roku 1946 v Praze popraven. Po válce se jako přeživší tohoto řádění vrátilo zpět pouhých 143 žen a po usilovném pátrání i 17 dětí. Znovuzrození obce však znamenalo nový začátek a naději pro všechny. Byla vyhlášena architektonická soutěž na pietní úpravu území starých Lidic a výstavbu nové obce v těsném sousedství. Území starých Lidic bylo prohlášeno národní kulturní památkou. Je zde muzeum s celoročně přístupnou expozicí připomínající lidickou tragédii. Nachází se zde také bronzové sousoší 82 lidických dětí zavražděných v Chelmnu. Dnes se v Lidicích nachází přes 150 rodinných domů a je to vzhledně vybudovaná obec.

Lidice inspirovaly filmaře, kteří natočili řadu filmů, přičemž film z roku 2011 působí velmi silně a jistě stojí za zhlédnutí. Podobný osud stihl i obec Ležáky. Doufejme, že se již v budoucnu nebudou podobná zvěrstva opakovat.

Lidice pro 21. století

Holoubek Vít

Je samozřejmé, že lidstvo se bude stále rozvíjet, posouvat někam dál. Bude vznikat mnoho nových technologií, které nám usnadní život. Je toho dost, co má naše generace navíc oproti těm minulým. Všechno s sebou nese klady i zápory, například sociální sítě jsou určitě skvělý krok ke globalizaci, na jedno kliknutí se domluvíte s kýmkoli z druhého konce světa, na druhou stranu, úplně stejně se přes internet můžou dorozumívat teroristické skupiny nebo zločinci. Hlavní je ale umět se poučit z chyb, co se staly v minulosti. O tom je částečně také tato soutěž.

Každý den můžeme pozorovat, jak se svět mění. Velikost procesorů se každých pět let zdvojnásobí, za rok vznikne 1,3 miliardy tun plastu. Záměrně jsem vybral věci, které se na planetě nedějí přirozeně, může za ně pouze jeden dominantní druh, člověk. Jako lidé, nejrozšířenější a nejchytřejší organismy na Zemi, bychom měli nést nějakou odpovědnost za její stav. Hlavním problémem dnešního světa je dle mého názoru vliv člověka na planetu Zemi, lidstvo se ale za dobu své existence dokázalo vypořádat s mnoha těžkými situacemi.

V tom mu pomáhá jedna skvělá vlastnost, která je u člověka mimořádně rozvinutá. Tou je schopnost se přizpůsobit. Za dobu evoluce se ukázalo, že nepřežije ten nejsilnější, nejchytřejší nebo největší, ale ten, kdo se umí nejlépe přizpůsobit. Proto po dopadu asteroidu před 66 miliony let nahradili obří dinosaury malí srstnatí živočichové, kteří se schovali do jeskyní a kteří by dříve neměli proti dinosaurům sebemenší šanci. Vraťme se ale k lidem, covidová pandemie je krásný příklad schopnosti přizpůsobit se i v moderní době. Ale je přizpůsobit se tou nejlepší variantou?

Jen za minulé století jsme zažili dva totalitní režimy. Dnes jako hrdiny bereme ty, kteří se nepodrobili a hájili dál své názory a demokratické smýšlení. Dnes většina lidí, kteří zažili válku, už není mezi námi a za několik desítek let tu nebudou ani ti, co zažili komunismus, proto je potřeba uchovávat vzpomínky na to, co se stalo dříve, a umět se z nich poučit. V současnosti má Česko třetí největší paměťovou banku na světě, ze které jsem čerpal i při vypracovávání teoretické části. Asi jsme si jako národ uvědomili, že je potřeba umět dobře vycházet se staršími lidmi, mají nám toho mnoho co říct.

A tady jsem se dostal k dalšímu problému lidstva jako sociálního kolektivu. K tomu, že všichni staří lidé nejsou ochotní podělit se o své zkušenosti s těmi mladšími, a ti jim zase nejsou vždy ochotní naslouchat. Myslím, že abychom se jako lidstvo mohli posouvat tím správným směrem, je potřeba nemyslet jen na sebe, ale i na ty, co už mají svá nejlepší léta za sebou. A chovat se k nim tak, jak bychom chtěli, aby se naše děti chovaly k nám.

Občas se mi zdá vývoj světa moc rychlý i na člověka, který má ještě svůj produktivní věk před sebou. Dnešní doba je určitě „rychlejší“, než byly všechny předchozí. Mnoho lidí je vystaveno častému stresu. To, že evoluce je mnohem pomalejší než směr, kterým jdou věci stále dopředu, ukázal i sociální experiment středoškolského učitele Rona Jonese, který založil hnutí Třetí vlna, které připomínalo nacistický režim v bývalé německé říši. Experiment byl ukončen pátého dne, kdy se naprosto vymkl kontrole. Po experimentu Jones řekl: „Nejsme o nic horší nebo lepší než lidé, kteří podleli nacistické ideologii, jsme úplně stejní.“

Tohle je sice zdrcující příklad, ale nic není tak černobílé. Myslím, že většina lidí by se dnes podobně zmanipulovat nenechala. Zkrátka, s tím, že se svět mění, asi těžko něco uděláme, ale i v dnešní době je potřeba chovat se podle svého nejlepšího uvážení.

Lidice pro 21. století

Koubková Markéta

Je to... je to jenom kámen. Nevím, co jsem si představovala pod památníkem padlých vojáků, ale je to prostě jen kámen s vyrytými jmény. Necítím žádnou dusivou atmosféru, žádné chvění kolem páteře ani nábožnou úctu. Jen lítost. Jako když vás někdo vytrvale mlátí polštářem. Prázdný a tupý smutek, když si uvědomím, kolik jim všem bylo... a kolik by jim dnes mohlo být. Neznámý voják, 1922–1943. Dneska by žil ve vzpomínkách svých vnoučat, ležel by v označeném hrobě spolu se svou manželkou. Možná už měl nějakou vyhlídnutou, slíbil jí, že se za ní vrátí, až tohle všechno skončí. Představuju si, že ho hledala, jeho dnes už zapomenuté jméno mezi živými i mrtvými. A místo toho – neoznačený hrob mezi spoustou dalších. Přejíždím očima jejich jména. Byli to obyčejní kluci, za kterými se otáčí holky, jako jsem já. Čím chtěli být? Asi to nebyl voják padlý za vlast. Co je to vlast? Asi je to příliš filozofická otázka. Někdo by mi řekl, že domov. Ale nutil by vás domov, abyste nalétávali střemhlav do budov, abyste zabíjeli jen pro něj? Nejsme tím pádem vlastně všichni tak hrozně pitomí sobci, když předpokládáme, že až zase nastane konflikt, budou za nás umírat lidé? Všichni chtějí být ti, co mají silnou a připravenou armádu, ale nikdo nechce stát vepředu, čekat na smrt a na neoznačený hrob. Ale žádná válka nepřinese nic dobrého, ani kdybychom my byli vítěznou stranou. I pod prapory oslavujícími vítězství se povalují kosti. Na obou stranách byli kluci, kteří si navzájem plnili těla olovem v domnění, že dělají dobrou věc. A to všechno kvůli jednomu člověku, který byl jedním z nejkrutějších v historii, ale pořád to byl člověk, co maloval obrazy, líbal hezké holky, toužil po uznání... Jak ho můžu soudit? Ale jak bych ho mohla nesoudit? Svět je mnohem složitější, když si uvědomíme, že jsme jen lidé s minulostí i nejasnou budoucností, a ne vraždící stroje.

Dotýkám se kamene, a najednou už mi nepřijde tak prázdný. Spíš plný bolesti, nesplněných přání a smrti. Pláču.

Lidice pro 21. století

Kaucová Marie

Psal se 9. červen 1942, zrovna skončilo vyučování. Spěchala jsem domů, abych si načesala hezky vlasy. Nemohla jsem se dočkat, až ho uvidím. Utíkala jsem, co mi nohy stačily, dokud jsem nedorazila k osamělé hrušni. Jaroušek tam na mě už čekal. Bezmyšlenkovitě jsme vylezli do koruny stromu. Připadala jsem si jak v pohádce, když jsem se rozhlížela po Lidicích a okolních loukách. V dutém kmeni jsme měli ukrytou knížku *Romeo a Julie*. „Co růží zvou, i zváno jinak vonělo by stejně,“ řekl tiše. Já jsem se na něj dlouze podívala a ucítila nutkání ho obejmout. Přemohla jsem se a neobjala ho, místo toho jsem se pohodlně usadila a četla nahlas. Neuběhla ani chvilka, nebo aspoň tak mně to připadalo, a začalo se stmívat. Cestou zpět jsme spatřili nákladní auta s vojáky.

Přešel mi mráz po zádech, bála jsem se, avšak Jarka mě ujišťoval, že všechno dobře dopadne. Trochu jsem se uklidnila. Po návratu domů jsem se uložila do postele a ponořila se do světa fantazie. Cuknutím jsem se probudila ještě před půlnocí. Z kuchyně se ozýval podivný šramot... Pak nás uviděl. Snažila jsem se bránit, ale proti neznámému jsem neměla šanci. Odtáhl nás do školy, Járu jsem však nikde nespatriila. Byly zde jen ženy a děti. Vzduchem se prolínala napjatá atmosféra, křik a pláč malých. Postupně všichni s námahou usnuli, teda až na mě, já jsem celou dobu se strachem v srdci přemýšlela, kde je můj milý, kde je tatínek a proč nás rozdělili. I přestože se venku střílelo, dívala jsem se z okna v naději, že...

Konečně se ukázalo slunce na horizontu a všude kolem se línula vůně nového dne. „Vstávejte!“ křičel na nás nějaký chlap. Sevřením hrdla jsem se nezmohla ani na slovo. Jeli jsme nákladním vozem, který zastavil před obrovskou budovou. Proslýchalo se, že jsme před gymnáziem v Kladně. Vešli jsme dovnitř, tak obrovskou chodbu jsem jaktěživ neviděla, na stěnách visely letité obrazy, okna plná barevného svitu. „Dejte sem všechny cennosti!“ ukázal voják na kufr ležící opodál. Sundala jsem si starý rodinný prstýnek, jenž mi dala babička těsně před tím, než naposledy vydechla. Polila mě vlna úzkosti, jako kdybych odevzdávala i kus svého srdce a poslední vzpomínku.

Zmatená jsem na svého Jarínka nemohla přestat myslet, na všechny zážitky s ním, na naši hrušeň, kterou jsme pravidelně navštěvovali, hráli si na ní... V hlavě se mi rojilo tisíce myšlenek, rozbřečela jsem se. Maminka se mě snažila utěšit a začala mi zpívat moji nejoblíbenější písničku: „Teče voda, teče cez velecký majír, prečo si ma nehal, starodávny frajír...“ Ostatní se k nám postupně přidávali. Pousmála jsem se... Postavili nás do řady, tři z nás odvedli pryč, já jsem naštěstí zůstala s ostatními. Víckrát už jsem se s maminkou nesetkala. Teď jedeme někam daleko, myslím na své rodné městečko, přátele, rodinu, Jaroslava, na náš strom a zakázanou lásku. „Loučení tak sladce rmoutí, že těch slov do zítřka bych nechtěla zapomenouti.“ (*Romeo a Julie*)

Lidice pro 21. století

Dundr Filip

Pojem „Lidice včera a dnes“ jsem pojmul jako časové pásmo od počátku historie Lidic až do této chvíle. Ve své eseji bych vám rád přiblížil nejdůležitější události této obce, která se nachází ve Středočeském kraji. Jak se děti měly dříve? A jak se mají dnes? Jak vypadala klasická domácnost? Jak vypadá dnes? To se dozvíte v této eseji.

Nejstarší zmínka o vsi pochází z roku 1318. Po celá staletí byly Lidice obyčejnou nevelkou zemědělskou vsí v mělkém údolí Lidického potoka, příslušející k buštěhradskému panství. Nejvýznamnější památkou a dominantou obce byl barokní farní kostel sv. Martina. Významnější nárůst obce přišel až s rozvojem hornictví a hutnictví na Kladensku ve 2. polovině 19. století. Ve vsi Lidice byly v roce 1932 evidovány tyto živnosti a obchody: tři hostince, kolář, kovář, krejčí, mlýn, obuvník, povozník, osm rolníků, tři obchody se smíšeným zbožím, trafika, obchod s uhlím.

Po atentátu na zastupujícího německého říšského protektora Reinharda Heydricha v roce 1942 byly Lidice v rámci represí nazývaných heydrichiáda vybrány nacistickým vedením pro exemplární kolektivní trest. Výběr Lidic byl v podstatě náhodný, podezření na spojení obyvatel s atentátem bylo jen záminkou a vycházelo z nevýznamného a neprokázaného podezření. Došlo k vyhlazení Lidic – srovnání obce čítající 104 domů s 503 obyvateli se zemí, obyvatelstvo bylo popraveno nebo odvečeno do koncentračních táborů, menší část dětí byla určena k poněmčení v Říši. Lidickou tragédií nepřežilo celkem 192 mužů, 60 žen a 88 dětí. Po druhé světové válce se vrátilo 143 žen a po usilovném pátrání i 17 dětí. Více než sedm desetiletí po vyvraždění obyvatel středočeské obce Lidice panují kolem této tragédie stále tabu. Nejde ale už o zákazy či šikanu všemocné státostrany KSČ, nýbrž o osobní či rodinná traumata, s nimiž se i vnučata přeživších žen a dětí jen bolestivě vyrovnávají.

Když ovšem do Lidic mezi pamětníky tragických událostí zavítáte, dojde vám, že jen málokdy se v životě setkáte s tak silnými lidmi se smyslem pro humor. Určitě i proto, že ty, kteří přežili vraždění nacistů a přišli o rodiče i sourozence, nemůže v životě už nic horšího potkat. A divíte se? Po těch hrůzách, co zažili, je jen tak něco nerozhází. Trauma lidických žen a dětí po válce pokračovalo. Co bylo větším hrdinstvím? Být popraven v Lidicích u zdi v zahradě Horákova statku, anebo byly většími hrdinkami ženy, které se do Lidic vrátily po válce a které musely žít dál? Některé mladší ženy měly ještě šanci založit rodinu, ale ty starší, kterých bylo více, už zůstaly samy. Každý den vstávaly s vědomím, že se jejich dítě možná jednou vrátí, že jednou přijde, jednou zaťuká na okno, zazvoní u dveří. Muži zemřeli do několika hodin od obsazení Lidic. Jejich ženy se ale celá desetiletí vypořádávaly s osamoceností. S tím, že musely zapomenout na rodinné plány, protože manžel byl popraven, děti mrtvé. Prostě zničené a přeorané životy.

Lidice pro 21. století

Novotný Václav

V České republice žije spousta lidí patřících do různých menšin. Kdo jsou? A proč žijí zrovna u nás? A je to dobře, nebo špatně, že tady žijí? Pro tuto chvíli bych menšiny rozdělil podle dvou kritérií, a to na národnostní a náboženské. V současném světě asi neexistuje stát, jenž by byl absolutně bez menšin, byť se jedná „jen“ o cizince na práci. Ani naše republika není výjimkou.

Podle názoru historiků žily menšiny na našem území vždy, od raných počátků našeho státu. Jednalo se například o vikinské bojovníky nebo saské horníky, kteří se zde usazovali na přání panovníka. Ovšem podle tehdejších výkladů se vlastně ani o menšiny nejednalo, neboť náboženství bylo prostě dané a národnost v dnešním slova smyslu se neřešila. Důležité bylo, že se jednalo o poddané českého panovníka. Z novodobé historie je známá neblahá zkušenost s menšinou sudetských Němců.

Za menšinu se dají považovat cizinci, například Ukrajinci, Slováci a další. Například Slováky nepovažují generace mých rodičů a starší ani za cizince, jelikož žili s nimi v jednom státě. Ale někteří cizinci se velmi dobře „adaptovali“ na život v ČR. A co tu vlastně dělají? Ty největší menšiny jsou hlavně z chudších zemí, než je ta naše. A sám si myslím, že je jednodušší žít tady než například ve Vietnamu. Ale je tu jedna výjimka, a tou jsou Romové. Historie Romů v Čechách je opravdu dlouhá, přeci Romové zde byli i za první republiky. Snad každý Rom v Česku se zde už narodil. Takže hlavní motivací přijít do České republiky je především lépe placená práce a šance na lepší život. Ale nemůžeme pominout to, že po přestěhování do ČR si velká část cizinců nejde hledat běžnou práci, ale raději pracují za minimální mzdu (z důvodu nízkého nebo vůbec žádného vzdělání), nebo se uchýlí k nelegálním činnostem. U vietnamské menšiny je v oblibě zakládání obchůdků. Jedná se asi o největší menšinu žijící v našem státě. Jde o lidi, kteří zde pracovali již v období socialismu, jejich potomky a příbuzné. Je ovšem otázkou, jak dlouho ještě menšinou budou, či jak dlouho budou za menšinu považováni. Přejímají naše hodnoty i náš životní styl, dbají na vzdělání svých dětí. Sice žijí stále ve svých komunitách, ale o příslušnicích mladších generací se dá tvrdit, že se stali Čechy i podle řeči – jsou rodilí mluvčí. Jde o krásný příklad asimilace cizích lidí do původní kultury.

Za menšiny se dají považovat i ty náboženské. Většina občanů ČR jsou ateisté, ale nejrozšířenějším náboženstvím je křesťanství. Dále je rozšířený judaismus a islám, samozřejmě i buddhismus a hinduismus, ale tato náboženství mají opravdu malé zastoupení. Protože se jedná o opravdu marginální počet věřících (i z tohoto důvodu mezi nimi nejsou žádní viditelní fanatici) a postoj „většinové“ společnosti je k náboženství tolerantní, nejsou mezi lidmi žádné třenice. Důvodem může též být skutečnost, že víra člověka v boha není na první pohled patrná.

Myslím si, že život menšin v Česku není špatný. Kromě toho, že náš stát má zákony, které různé menšiny chrání jak před šikanou státu, tak většinové společnosti, tak i historicky není český národ rasisticky ani protinábožensky založen. I když výjimky se samozřejmě najdou, ale i zde jen potvrzují pravidlo. Domnívám se proto, že soužití s různými menšinami u nás není problém. Asi se nikdy nestane, že budeme druhé lidi posuzovat jen podle toho, zda se jedná o dobrého/špatného, hodného/zlého člověka, a ne podle jeho víry či národnosti. Vzniklo to pravděpodobně již v úsvitu lidstva a s ním spojené potřeby člověka někam patřit – do své tlupy, kmene, ke svému národu. A tam i hledat ochranu v době nouze a ohrožení.

Lidice pro 21. století

Šafránková Alena

Svět se mění. Každou vteřinou je něco jinak, v každé vteřině se stane něco krásného nebo špatného, něco, co třeba bude mít velký vliv na budoucí život. Ale i lidé se mění. Mění se jak svými činy, rozhodnutími, názory, tak i city. A právě city k lidem jednoho určitého náboženství dokáží napáchat obrovské škody. Před necelými sty lety se dělo něco, co si obyčejný občan nedokáže představit. Existují dva typy lidí: Ti, kteří odsuzují dnešní psychické problémy lidí se slovy „uvědomte si, kolik depresí si museli prožít lidé v minulém století!“, a pak ti, kteří vidí rozdíl mezi dnešním světem a světem před desítkami let. A přestože správný přístup je ten druhý, i první přístup má svou pravdu, lidé žijící v té době si museli procházet strašným obdobím.

Ve mně, jakožto čtrnáctileté studentce, vyvolává slovní spojení „genocida Židů“ smíšené pocity, které jsou převážně negativní, jako například smutek, že něco takového se vůbec mohlo stát, vztek na ty, kteří byli zodpovědní za smrt obrovské spousty lidí, strach, že se něco takového může opakovat, nehledě na to, že pomalu celý svět zná dějiny minulého století, ale také úlevu z toho, že jsem se narodila do této doby, ve které nenávisť vůči určitým příslušníkům různých menšin povolna klesá, a proto představa toho, že se vedle vás nastěhuje někdo cizí, s kým nesdílíte náboženství, tradice, jazyk ani způsob vyjadřování, není tolik odstrašující, jako tomu bylo tehdy. Ale toto se týká většiny lidí v dnešním světě. Zkusme se vžít do lidí, kteří byli nenáviděni jen proto, že se narodili do židovských rodin.

Jak pravděpodobně všichni ví, všem obyvatelům Lidic se ze dne na den změnil svět. Většina obyvatel byla později popravena nebo odvezena do koncentračních táborů. Jen malá hrstka dětí byla určena k poněmčení. A já bych se teď ráda krátce věnovala právě jim.

Když jsem byla malá a nešťastnou náhodou jsem se ztratila v nákupním centru, bála jsem se, že maminku ani tatínka už nikdy nevidím a že zůstanu navěky sama. Cítila jsem se bezmocně. Moje tehdejší dětská mysl ještě nebyla tak rozvinutá, abych mohla přemýšlet nad různými řešeními své tehdejší překerní situace, zato jsem měla poměrně bujnou představivost. Představovala jsem si, že mě někdo unese a bude mi ubližovat nebo mě zabije. Naštěstí to dopadlo dobře a rodiče mě našli.

Lidické děti ale neměly šanci se opět setkat se svými rodiči. Ty, které si Němci vybrali na poněmčení, se mohly odstěhovat za svojí náhradní německou rodinou a žít v rámci možností normální život, zatímco okolo probíhala děsivá válka, na jejíž hlubší promyšlení nemám dost odvahy. Samozřejmě ani tyto děti, které přežily, to neměly jednoduché. Vyrůstat s pomyšlením na to, že vaše rodina je mrtvá nebo někde umírá, si nepřeje snad nikdo z nás. Často, když v noci ležím v posteli a snažím se usnout, náhle se mi do hlavy dostane myšlenka, co by se stalo, kdyby se k nám v noci vloupal vrah, zabil mé rodiče a mého bratra a já bych zůstala naživu. Pokaždé, když nad tímto začnu přemýšlet, rozbřečím se a celým mým tělem otřásá hrůza z toho, že bych najednou byla na všechno sama, že bych neměla nikoho, s kým bych si mohla po večerech povídat o světových problémech nebo o počasí či politice, nikoho, s kým bych ráda trávila volný čas, protože vím, že tihle lidé mě znají nejdéle a nejlépe.

A proto jsem také ráda za to, že žiju v této době. V době, kdy lidé vědí o tom, jakou chybu kdo v minulosti udělal a jaké to mělo následky a co bychom měli dělat, aby se něco podobného už nikdy neopakovalo, protože rodina, přátelé a bezpečí jsou ty nejdůležitější věci, které v životě máme.

Lidice pro 21. století

Kortusová Marie

Každé místo má svou paměť. Vlastně je svět vzpomínkami a staletími historie úplně nacucaný. Bohužel ne všechny stopy po minulosti jsou pro nás lidi čitelné. A tak si domy, stromy, kameny, kopce i půda už navždy nechají pro sebe, co všechno viděly i slyšely, a my si můžeme jen domýšlet.

Zrovna Lidice jsou místo, které kvůli rozmarům jednoho člověka svou paměť málem ztratilo. Přes veškerou snahu německých vojáků srovnat všechny domy se zemí, změnit koryto řeky, zasypat rybníky, zkrátka zadupat existenci vesnice jménem Lidice do země, stejně zlomek její historie zůstal. V místě samotném, v lidech, možná i v tom malém ovocném stromu, o kterém si nacisté mylně mysleli, že je suchý. A tenhle zlomek postupně narůstal a bobtnal, jako nějaký organismus, vpíjel se do povědomí dalších a dalších lidí a dnes už se najde jen málo lidí, kteří by osud Lidic neznali.

Ale Lidice nejsou zrovna místo, které bychom si rádi připomínali. Jsou i místa, která nám připomínají statečnost a odvalu lidí bít se za spravedlnost. Vždy když jdu Václavským náměstím, hned si vybavím dobové záběry sametové revoluce a na nich všechny kouty náměstí narvané lidmi, kteří byli ochotní riskovat svoje studium, práci nebo i svůj život za lepší budoucnost. A taky vždycky doufám, že tím, že to byli moji krajané, se i na mě přenesl kousek té odvahy.

Sametovou revoluci znám také z vyprávění svého táty. Ten si ji pamatuje z Ústí nad Labem, kde v tu dobu žil. Byla zde budova, dříve diskotéka či co, kterou si komunisté zabrali. Byla bílá, vlastně pořád je, a měla tvar trochu podobný vaně. A proto lidé i s mým tátou při demonstracích v ústeckých uličkách křičeli „vylezte z tý vany, vylezte z tý vany“.

Vůbec mám vyprávění svých rodičů a prarodičů úplně nejradši. Je to jen moje minulost a příběhy, moje a mé rodiny. A pokud mě pak ještě vezmou na místo, kde svoje životy prožívali, všechno se to krásně propojí a já mám pocit, že tam opravdu patřím. Jako strom, co má své kořeny v minulosti a čerpá z ní potřebné živiny, větve, které se vypínají daleko do budoucnosti, a kmen přítomnosti, po kterém šplháme den po dni výš a výš. Proto doopravdy potřebujeme znát naši minulost i minulost našeho světa a národů. Abychom z ní čerpali sílu, ponaučení, možná i odpovědi na to, proč jsme takoví, jací jsme. Proto žijeme ve světě tvořeném z míst plných historie, aby nám tuto skutečnost neustále připomínala.

Lidice pro 21. století

Kreuzman Tomáš

Černá věž Klatovy

Paměť Černé věže začíná v době, kdy se začala stavět. Stavba Černé věže byla dokončena v roce 1557 s předpokladem, že k ní bude přistavěna radnice. Radnici dokončili v polovině 16. století (1559). O 26 let později byl pověšen zvon, který byl následně pojmenován Bartoloměj. Věž měla šest pater. V jednom byla mučírna a ve druhém bydlel věžný. Jeho úkolem bylo ohlašovat čas a dávat pozor, jestli někde nehoří.

Jednou město zachvátil požár a zvon se roztavil, byl to rok 1758. V roce 1760 byl nahrazen novým zvonem, taktéž pojmenovaným Bartoloměj Ondřej. Lidově se mu říká Vondra. O 178 let později přišel čas zvon opravit, a to když praskl při zvonění. Museli ho z věže vyjmout. Roku 1940 ho opět pověsili a visí tam dodnes. Váží 3 915 kilogramů a zvoní osmkrát do roka.

Paměť Černé věže je velmi zajímavá. Napadá mě, kolik špatných věcí by se stalo, kdyby Černá věž v našem městě nestála. Kolik domovů by požár zasáhl, kdyby věžný nezazvonil, a spoustu dalšího. Lidé by neměli zapomínat, kdo nebo co jim v nouzi pomohlo, a proto je paměť důležitá. Doufám, že Černou věž bude moci navštěvovat mnoho dalších generací a že bude zdobit město Klatovy i nadále.

Lidice pro 21. století

Strnadová Barbora

Po atentátu na Reinharda Heydricha v roce 1942, v rámci represí, nacisté vyhladili Lidice. Tato obec byla k vyhlazení vybrána v podstatě náhodně, a proto se mi to zdá naprosto nepřijatelné. Strašné je vypálit i jednu obec, která se nějak provinila, natož připravit nevinné lidi o domov i život jen jako výstrahu.

K rozhodnutí vypálit Lidice vedlo nacisty jen mylné podezření, že se obec nějak podílela na atentátu. Lidé, kteří bydleli v obci, byli popraveni nebo odvezeni do koncentračních táborů. Jen pár dětí bylo vybráno na takzvané poněmčení (převýchovu) v Německu. Tam byly vybrány děti s árijskými znaky, které Němci považovali za výjimečné. Třeba proto, že dítě mělo světle blondaté, až skoro bílé vlasy nebo mělo světle modré oči. Tyto děti byly přiděleny do vybraných německých rodin. Po vypálení obce zbylo jen několik opálených zdí. Bolí i jen se na to koukat, natož to vidět doopravdy. Nebo ještě hůř rovnou sledovat, jak hoří můj rodný dům, a mít pocit bezmoci a křivdy. Nedokážu si to ani představit, natož aby se mi to stalo. Ty děti, ale i dospělí museli mít obrovský strach a říkat si: Co se mnou teď bude? Co bude dál? Proč? Všech přítomných u této hrozné události je mi nesmírně líto. Chci jim pomoci, ale teď už to nejde...

Ovšem největší zrudnost na tom celém je, že muže povraždili přímo na místě, pár dětí poslali do Německa a ženy se zbytkem dětí odvezli do koncentračních táborů, odkud se většina z nich nevrátila. To je další věc, kterou si ani nedokážu představit. O koncentračních táborech něco vím, myslím, že i nerada.

V táborech to bylo hrozné. Ti lidé, které tam věznili, neměli skoro žádné jídlo, a když měli, tak bylo nechutné. Neměli zdravotní ošetření nebo léky a byli zanedbávaní. Proto někteří z nich zemřeli v důsledku nemoci. Ale většina těch bezmocných lidí zemřela v důsledku chladné, kruté a špinavé vraždy! Na začátku lidé neměli ponětí o tom, co je onen tábor zač. Měli na to různý názor, někteří tam jeli s očekáváním lepšího života, ale jiní tomu nevěřili. Prokoukli tu odpornou zradu a nevěřili tomu, že tam bude líp... Myslím, že nikoho ale ani nenapadlo, co se schovává za označením „pracovní tábor“. Každopádně se shodneme, že nikdo, koho potkal tento osud, si těchto několik (většinou posledních) let života nezasloužil.

Bylo to hrozné, ale dnes už je to všechno našťěstí pryč. Asi 300 metrů od původní obce Lidice je postavená nová vesnice, taktéž Lidice, s 569 obyvateli. Na místě původní vesnice je postaven překrásný pomník (socha), na kterém jsou vyobrazeny všechny děti, které tehdy přišly o život. A dále zde bylo založeno muzeum o této smutné tragédii.

Je vlastně docela dobré vědět alespoň něco málo, abychom mohli být vděční za to, v jakém světě teď žijeme. Máme demokracii, svobodu slova a nic tak strašného, co měli oni. Je důležité si tuto událost připomínat, protože ti lidé, co zemřeli, si zaslouží mít místo v historii České země a respekt za to, co si vytrpěli.

Celý příběh mě hodně oslovil a bavilo mě tohle psát jako připomínku toho, co se stalo. Je mi všech vážně líto, proto si myslím, že každý by o tomto nebo jakémkoli jiném příběhu měl něco vědět, aby mohl být vděčný za to, co má. I když nikomu z nich už nemůžeme pomoci nebo se jich zastat, můžeme si jejich smrt připomínat například touto soutěží nebo výročím.

Lidice pro 21. století

Roháčková Eliška

Mé jméno je Věra Moravcová, rozená Hejmová. Jsem sestra starosty obce Lidice, matka, manželka a lidická žena. Narodila jsem se 8. srpna 1912. Bydlím v domě č. p. 38 ve vesnici Lidice nedaleko Kladna. Jsem vdaná za Františka Moravce a máme šikovného syna Vašíka, je mu jedenáct let.

Začíná léto, píše se rok 1942 a právě probíhá 2. světová válka. Všichni se modlíme, aby už skončila, abychom se už nemuseli bát o svůj život a své milované. Válka však nekončí. Dne 10. června 1942 začalo to nejhorší období mého života. Do Lidic k nám vtrhli němečtí vojáci. Nikdo jsme netušili, co se děje a co s námi bude. Všechny muže od patnácti let i pana faráře Josefa Štemberku postříleli u Horákova statku. Ženy a děti včetně mě a Vašíka odvezli do kladenského gymnázia. Děti nám potom vzali a řekli nám, že se s nimi zase uvidíme. Věřím, že to Vašík zvládne, že se spolu zase setkáme. Tahle myšlenka mě celou dobu drží při životě. S ostatními ženskými zažíváme peklo. Všechny jsme byly převezeny do koncentračních táborů Terezín a Ravensbrück. To nejhorší nás ještě ale čekalo. Při pochodu smrti jsme byly nuceny pod hrozbou okamžitého usmrcení jít bez přestání hodiny a hodiny. Zemřelo přitom vyčerpáním 53 lidických žen.

Já jsem naštěstí přežila. Bylo mi 33 let. Během těch tří dlouhých, hrozných a vyčerpávajících let, než válka skončila, jsem přišla o všechny své zuby, byla jsem vyhublá na kost, ale pořád jsem věřila, že se setkám se svým milovaným Vašíkem. Po válce jsem se účastnila hledání ztracených lidických dětí. Spolupracovala jsem s detektivem Tomášem Matuškou. Podařilo se najít sedmnáct lidických dětí. Bohužel můj Vašík mezi nimi nebyl. Usmrtili ho ve speciálním vyhlazovacím voze. Bylo to 2. července 1942. Nevím, jestli chci žít dál bez Vašíka, jestli má smysl bez něj žít. Možná mám ale druhou šanci na život...

Je vedle mě Tomáš, máme malého syna Vašíka a právě se nám narodila dcera Miluška. Jsme rodina. Staví se nové Lidice a my zatím bydlíme v Kladně. Dostanu nový dům v nových Lidicích a také mám novou naději, že můj život bude pokračovat dál. Nikdy ale nezapomenu na svého prvního syna Vašíka, na to, co se stalo, ani na své rodné Lidice. Mé jméno je Věra Matušková. Lidická žena.

Ahoj, jmenuji se Eliška a bude mi čtrnáct let. Každé pondělí hned ze školy jezdím za babičkou Miluškou a dědou Jirkou. Zastávka autobusu v Lidicích je u mateřské školy, takže to mám kousek. Babička totiž bydlí v ulici Josefa Štemberky. Byl to poslední farář v Lidicích, než je vypálili. Babiččin bratr Václav bydlí s rodinou v Pavlově. Všechny lidické domy jsou hezky upravené a vypadají podobně. To jsem v žádné jiné vesnici neviděla. Ráda tady chodím na procházky s dědovým psem Finem. Uprostřed vesnice je krásný park, rádi tam s bráchou blbneme. Hodně oba sportujeme a rádi zavítáme na posilovací hřiště, u kterého jsou stoly na ping-pong, fotbalové hřiště a také je v obci hřiště pro malé děti, ale tam už nechodíme. V Lidicích pořádají různé akce, jako například setkání veteránů anebo výstavu obrazů dětí z celého světa v kulturním domě.

Nejraději chodím lipovou alejí, vede k růžovému sadu, památníku a pietnímu území. Je to tam hezky upravené, v létě tam voní růže a zpívají ptáci, je tam klid. Někdy si představuji, jak to tam vypadalo, když tam ještě stály původní Lidice. Prababičku Věrku jsem sice nikdy nepoznala, ale dnešní Lidice by se jí určitě líbily. Věra prý byla velmi společenská a akční, jezdila ráda na kole a dožila se vysokého věku. Jsem ráda, že můžu její příběh předat dál, aby lidé nezapomněli, jaké byly „Lidice včera“. A já mám radost z toho, jaké jsou „Lidice dnes“.

Lidice pro 21. století

Novák Vít

10. červen 1942, Lidice

Josef Hroník postává před domkem č. p. 29 se svou babičkou, matkou a pěti dalšími sourozenci. Čekají na povel nacistů, aby se mohli dle rozkazu přesunout do budovy místní školy. Opodál stojí otec se synem Václavem, těm byla určena cesta k Horákovu statku. Všude kolem se ozývá hluk, výstřely, křik a pláč.

Snad jen místní kostel přináší v tuto chvíli jistou naději a víru, že vše je zlý sen, který se nad ránem rozplyne a zmizí. Pepík pohlédne do dálky, kde se rozprostírá Podhorův rybník. S ostatními dětmi se zde rád koupával, nyní mu však při pohledu na zlověstně černou vodní hladinu přeběhl po zádech mráz. Najednou slyší otcův klidný hlas: „Pepíku, pojď, chlapče, pojď se mnou.“ Josef nejistě pohlédne na matku. Otec svou výzvu pevným, ale uklidňujícím tónem zopakuje. Pepík k němu a bratru Václavovi tedy pomalu přechází. Vše proběhne velmi rychle, otec se takto spontánně rozhodne, aby ulehčil své manželce v péči o děti, netuší však, jaký ďábelský plán mají přichystaný nacisté pro ostatní členy jeho rodiny. Po smutném, bolestném loučení se dva dospělí muži oddělí od svých nejdražších, Pepík jde poslušně mezi nimi, pevně svíraje jejich drsné ruce, plné mozolů od těžké práce.

Společná cesta vede ke sklepení Horákova statku. Zde tráví nekonečně dlouhé hodiny plné obav z nadcházející smrti s ostatními lidickými muži. První výstřely všechny utvrdí, že předtucha smrti byla správná. Všichni lidičtí muži jsou ze sklepa postupně vyvedeni na zahradu a bez výjimky zavražděni. S ostatními zde umírá pod rukou nacistů i čtrnáctiletý Josef Hroník, přestože zde vůbec být neměl. Svě patnácté narozeniny by oslavil 16. srpna 1942. Jen popravčí zeď, po které stékají proudy lidské krve, se stává němým svědkem všech těchto hrůzných poprav. Všichni umírají zcela bezbranní, nevinní, bez jakéhokoli slova vysvětlení. V očích zemřelých je tak možné vytušit jedinou otázku: „Proč?“

13. únor 2022, Lidice

Stojím u břehu rybníka v lidickém údolí, hlavu mám plnou podivných myšlenek. Jen občas mne z rozjímání vyruší vytrvalý vítr, jehož štiplavé šlehání mne pronásleduje na každém kroku. Údolí je vzorně upravené, vítr má však opět poslední slovo, a tak si neposlušně pohrává s několika spadánými listy, které občas chrastivě dopadnou na zem.

Vydávám se dále do míst, kde dříve stával kostel sv. Martina. Dnes už můžeme vidět jen jeho základy, ve stálé expozici muzea Památníku Lidice jsou pak jedinou dochovanou památkou této stavby vstupní dveře. Ve spojitosti s dveřmi kostela můj pohled zamíří jinam. Pozoruji místo, kde stával domek č. p. 29. Zde žil se svou rodinou Josef Hroník, kterého nacisté zavraždili s ostatními lidickými muži 10. června 1942, přestože mu tehdy bylo pouhých čtrnáct let. Celé mé tělo si najednou uvědomuje tíhu všech souvislostí, především pak věk Pepíka. Zcela neschopný jakéhokoliv pohybu se sesouvám do trávy unavené zimou a prorostlé podzimní rzí. I já jsem čtrnáctiletý mladík, své patnácté narozeniny oslavím začátkem dubna. Pepík byl jako já, plný života, elánu, radosti a plánů do budoucna. Zde svůj zrak prosebně upínal ke dveřím kostela a do poslední chvíle věřil, že se stane zázrak.

Nevědomky vstávám, mé kroky vedou k pozemku bývalého Horákova statku. Na tomto místě měl Josef těsně před svou nemilosrdnou popravou jistě plno otázek, které nikdy nevyslovil, nikdy na ně nedostal odpověď. Neměl možnost výběru, smrt přišla zcela nečekaně, i když byl ještě dítě. A my? Mnohdy zpovykání, nerozhodní čtrnáctiletí, známe odpovědi na jeho otázky? Já tedy ne. A tak se ptám: „Proč?“

Lidice pro 21. století

Materna Maxmilián

Představte si, že se zničehonic objevíte na úplně náhodné louce/poli někde v Evropě. Řeknete si, že je to pěkné místo, vládne tu klidná atmosféra a ticho, ovšem louka, pole, město či jakékoli jiné místo si pamatuje časy, kdy tomu bylo přesně naopak. Přecházely zde statisícové armády, na města dopadaly bomby, přes cesty přejížděly tanky, po kolejích jezdily transporty do koncentračních táborů a svět vypadal dočista jinak než v dnešních dnech. Domyslet si, nebo si živě představit skutečnost lidí, kteří dennodenně museli zažívat toto peklo na zemi, je téměř nemožné. Člověk se učí historii, aby se poučil z chyb jiných lidí, kteří žili i před několika desítkami let, jenže člověk je nepoučitelný. V této práci si povíme o paměti míst, z níž by se lidé měli naučit poučit.

Místa si nutně nemusí pamatovat jen kruté časy válek, jsou například i místa otevření nových staveb, místa podpisu důležitých smluv, místa svateb významných i obyčejných lidí nebo místa přelomových objevů průkopníků vědy a techniky. Místa ve své paměti ukrývají dokonce i odpovědi na nezodpovězené otázky trápící lidstvo. Pro lepší pochopení si zde uvedeme příklady událostí z různých míst. Paměť těchto míst se zapsala i do paměti lidí a psala historii 20. století.

Například budova Führerbau. Už podle názvu je jasné, že se jedná o budovu nacházející se na území Německa nebo jiného státu, ve kterém se uplatňuje/uplatňovala němčina. Budova se nachází v centru Mnichova a v jedné z místností této budovy se dnes nachází učebna. Učebna hudby 105. Docela nevinná záležitost, ovšem místa mají svou paměť. Tato místnost si pamatuje den 29. září 1938, kdy se tu nehrála melodická hudba, nýbrž se podepisovalo. Sešli se zde představitelé čtyř států, Francie, Velké Británie, Německa a Itálie, aby jednali „o nás bez nás“ a podepsali tzv. mnichovskou dohodu. Dohodu, která měla uklidnit tehdejší situaci a sjednat mír pro Evropu. Všichni moc dobře víme, jak dopadlo „sjednání míru pro Evropu“ a jak naivní byli tenkrát představitelé Velké Británie a Francie.

Mezi místa se zajímavou pamětí můžeme zařadit i libeňskou zatáčku v Praze. Tato prudká zatáčka si kromě přestaveb pamatuje i den 27. května 1942, kdy jí projížděl říšský protektor Reinhard Heydrich. Pro Heydricha to byla každodenní cesta na Pražský hrad, jenže v zatáčce na něj čekali dva parašutisté, Jozef Gabčík a Jan Kubiš, s jasným úkolem: zabít říšského protektora. Gabčíka zradil v osudový moment samopal, ale Kubišův granát splnil svůj účel a Reinhard Heydrich pár dní nato zemřel.

Jako poslední místo zmíním zámek Cecilienhof. Zámek byl stavěn v tudorovském stylu a jeho výstavba probíhala v letech 1914–1917. Tento palác si pamatuje jedno velice důležité jednání z konce druhé světové války. Tímto jednáním byla postupimská konference probíhající v létě 1945. Palác si pamatuje shledání tří nejsilnějších spojeneckých států: Sovětského svazu, Spojených států amerických a Velké Británie. Na této konferenci se projednávalo poválečné rozdělení Evropy. Problém byl na straně Sovětského svazu, potažmo Stalina, protože ten si nárokoval zaslouženou odměnu za osvobození velké části Evropy. Toto jednání patří mezi první náznaky studené války.

Na závěr by se hodilo říct, že historie se pořád opakuje a místa tyto příběhy už znají nazpaměť, jen jsou pokaždé oblečené v jiném kabátku. Nám lidem nezbyvá nic jiného, než se ohlédnout na významná místa významných příběhů a poučit se z jejich srdcervoucích historek, protože nesmíme dopustit, aby se naše temná minulost opakovala.

Lidice pro 21. století

Kembická Viktorie

Už na první pohled se Larischova vila zdá být tajemným místem, které má co vyprávět. I když je obklopená továrnou Foxconn, právem se stala pietním místem. Málokdo ví, že toto místo má své historické vzpomínky na nacistickou okupaci za 2. světové války. Na tomto místě totiž v roce 1942 trávil poslední chvíle svého života 194 pardubických občanů včetně obyvatel Ležáků.

Hrabě Larisch si nechal postavit v roce 1885 tuto budovu jako své rodinné sídlo nedaleko tehdejších Pardubic. Architektem byl František Schmoranz, který v tu dobu nemohl tušit, že za několik let bude tato budova místem čekání na smrt nevinných českých občanů. Před vypuknutím druhé světové války vilu koupila obec Pardubice a umístila do ní jezdecké jednotky Školy důstojníků v záloze. V době nacistické okupace byl do Larischovy vily umístěn záložní prapor německého policejního pluku. Po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha zničili nacisté v Pardubickém kraji obec Ležáky, jako trest za pomoc parašutistům výsadku operace Silver A. Ležácké obyvatele odvezli do pardubické vily a zavřeli do sklepa. Mezi nimi bylo i třináct dětí. Tyto děti byly odvezeny do Prahy, kde byly vyšetřeny, zda mají árijské rysy. Většina dětí neprošla výběrem, a tak je nacisté zavřeli do vozů a pustili plyn, čímž je nedaleko Chełmna nad Nerem usmrtili.

Když jsem se dočetla, že nacisté donutili maminky přivést děti na dvůr, naložit je do auta a vrátit se zpět bez dětí, nedokázala jsem popadnout dech. Neumím si představit násilně odejít z náručí svých rodičů a tušit, že už je nikdy neuvidím. Štěstí měly pouze sestry Štulíkovy, které byly nabídnuty na převýchovu do německých rodin. Jelikož byly malé, našly útěchu a podporu v nových rodinách. Musely si ale vytrpět své, protože po skončení války prožily znovu odloučení od svých nových německých maminek, když se musely vrátit zpět do Československa, kde na ně čekal jejich dědeček. Přijít za život o dvě maminky je opravdu tvrdý souboj s osudem, který si nedokážu představit. V parku vily byly tehdy vztyčeny kůly a u nich následně probíhaly popravy. Těla obětí byla spálena v pardubickém krematoriu a popel byl vsypán do Labe.

Dnes patří Larischova vila Československé obci legionářské, která se snaží tuto kulturní památku opravit. Zajímavostí je, že tento objekt koupila Československá obec legionářská za pouhou jednu korunu od firmy Foxconn. Zámyslem je vytvořit na tomto místě muzeum heydrichiády. V současné době se tato budova otvírá v době pietní vzpomínky na ležáckou tragédii anebo v souvislosti s programem pro děti základních a středních škol, kdy je pro ně připraven program, aby poutavou formou přiblížil mladým lidem historické události našeho národa, které nesmí být zapomenuty. Vedle Larischovy vily stojí i nově zrekonstruovaný Památník Zámeček, kterému se obecně říká „popraviště“.

Obyčejnému člověku mohou tato dvě místa připadat jako jedno místo. Svým způsobem to tak dříve bylo. Obě místa, Larischova vila a Památník Zámeček, „popraviště“, byla však v 60. letech oddělena vybudováním průmyslového areálu. V dnešní době je snaha tato dvě místa opět propojit jakousi cestou, protože historicky jsou tato místa navždycky spojena.

I když Němci chtěli obce Lidice a Ležáky vymazat z mapy, ve skutečnosti těmto místům dali doživotní symboliku, nad kterou se každý, kdo jejich název uslyší, zamyslí a zavzpomíná na krutost 2. světové války. Věřím, že se z tehdejšího terorismu svět poučí a nikdo už nebude chtít opakovat podobně bolestnou událost.

Lidice pro 21. století

Hrdlička Jakub

Myslím, že svět se změnil, mění se a bude se měnit. Je to přirozený vývoj. Člověk má několik stupňů vývoje, od člověka zručného až do dnešní podoby člověka takzvaně rozumného. Do člověka rozumného se nevypracoval díky fyzickým schopnostem, ale dostal se na vrchol všech živočichů díky jediné věci, a tou je rozum. Už dávno přestalo být cílem přežít, ale dnešním cílem je obohacování se, touha po penězích a zapomnělo se, co je podstatou žití.

Ve světě proběhlo spousta válek, které byly vyvolané touhou po moci jak ekonomické, tak moci někoho vlastnit. Dalším problémem válek je náboženství, rozdělení lidí podle víry. Přece není důležité, jestli já věřím v Boha a můj kamarád věří například v Mohameda nebo vůbec nevěří, je ateista. Jsou tu lidé, kteří chtějí ovládnout území kvůli nerostnému bohatství, jako je plyn, uhlí a ropa. Z toho pak vyplývá, že můžou dál prodávat do světa například plyn a tím získat spoustu peněz a vlivu u představitelů zemí.

Svět změnil i moderní technologie, bez kterých si už nedovedeme představit život. Dnes jsou v každé rodině, v práci, ve škole. Komunikujeme díky nim s celým světem a svět se nám jakoby přiblížil, zmenšil. Už nic není nemožné. Můžeme si volat s kamarádem z druhého konce světa a dívat se na obrazovku, vidět ho a povídat si bez toho, abychom kontrolovali minuty, kolik nás to bude stát. Cestování je také víc dosažitelné. Dřív se tolik nelétalo letadlem, to bylo jen pro bohaté lidi a byznysmeny, kteří létali za prací. Lidé jsou bohatší a mohou si více věcí a prostředků dopřát. Cestování letadlem se změnilo po září 2001, kdy byly teroristické útoky na Světové obchodní centrum v New Yorku a Pentagon ve Washingtonu. Po této události se změnila bezpečnost leteckého cestování po celém světě. Teroristické útoky potom probíhaly i v ostatních koutech světa, hlavně pak v Evropě, kde teroristé z arabského světa chtěli nabourat západní svět a jeho ekonomiku.

Velkou změnu představuje i příchod různých imigrantů za vidinou lepšího života v západním světě, kde někteří mají představu, že bude o ně postaráno, budou mít peníze a kde spát, vlastně dostanou vše zadarmo bez toho, aby museli vynaložit nějakou práci nebo úsilí. Poslední dobou svět změnila i pandemie covidu, která ochromila celou zeměkouli. Boj s nemocí stojí spousta ekonomických prostředků a bohužel má i negativní dopad na přírodu, která je zanesena použitými rouškami, testy a dalšími prostředky, které jsou potřeba z důvodu různých opatření proti nákaze nemocí covid-19. Zvýšila se produkce odpadu po celém světě. Vždyť oceánem pluje skvrna z odpadu třikrát větší, než je Francie. Plast je také velkým současným i budoucím problémem. Každý z nás může svou malou změnou mnohé ovlivnit. Začít bychom měli u sebe, je to hlavně ta nejjednodušší cesta. Plastový odpad se musíme snažit nějak omezit, tolik ho nepoužívat a přemýšlet nad tím každý den, jestli opravdu potřebuju igelitovou tašku na nákup, když si můžu vzít látkovou, která se dá opakovaně používat několik let.

Mění se klima na naší planetě Zemi. Tají ledovce na severním pólu a Antarktidě v důsledku oteplování planety. Hrozbou je zvyšování hladiny moří. Je tady velké riziko, že spousta velkých měst a zemí by byly zaplaveny vodou, například Holandsko. Jsou znečištěné oceány, moře a vodní toky po celém světě. Voda je pro nás nejvíce důležitá, bez vody by nebyl život!

Myslím, že dnes jen málokdo pochybuje o tom, že svět se mění k horšímu. Měli bychom pořád uznávat svoje hodnoty tam, kde žijeme, a chránit svou planetu Zemi.

Lidice pro 21. století

Švub Václav

Rok 1942 byl pro český národ smutným rokem. Letos je 80. výročí průlomových událostí, které ovlivnily dějiny českého národa.

Jsem rodilý Čechoslovák, jelikož můj taťka je Čech a mamka Slovenka. Protože hodně cestujeme po mnoha známých i neznámých místech v Čechách i na Slovensku, zařekli jsme se, že se budeme snažit vždy vyhledávat něco, co je v těchto místech spojeno s historií. Byl jsem až překvapen, jak je to snadné, protože pokud se jen trochu snažíme, tak vždy najdeme nějaké místo, které je pro naši historii důležité. Jeli jsme z Prahy do Loun. Najednou taťka sjel z dálnice a po chvílce se před námi objevily Lidice. Zničená vesnička, která se nesmazatelně zaryla do mého života. Od té doby jsem tam byl opakovaně. Mé putování mě dostalo třeba k vile rodiny Khodlových v Horních Počernicích, k památníku seskoku parašutistů Anthropoidu u Nehvizd, k Malé pevnosti Terezín a dalším. Přiblížím tři místa, která na mě zapůsobila v poslední době nejvíce.

Dolní Vilémovice, rodiště Jana Kubiše. Krásně zrekonstruovaný malý nenápadný domek č. p. 79. Stál jsem na místě, kde se narodil jeden z největších československých hrdinů. Vesnice Poluvsie v krásném údolí Rajecké doliny, opět nenápadný domek v zatáčce a naproti busta dalšího hrdiny – Jozefa Gabčíka. Z obou míst mne mrazilo, pociťoval jsem hrdost vůči lidem, kteří se svým činem zapsali do světových dějin.

Posledním místem, kam bych vás zavedl, je hora Strážov na Slovensku. Tento vrchol jsme si s rodiči dali za cíl hned loni po Vánocích. Následovali jsme několik kilometrů známou trasu, Cestu hrdinů SNP. Čerstvý sníh, mrazivo, slunečno. Výhled, který jsem z vrcholu pozoroval, byl úžasný. Měli jsme štěstí, a tak bylo vidět od Tater až po Beskydy. Byl to nádherný pohled. Ta nádhera krásné krajiny, která má své hrdiny, známé i neznámé, a proto bychom neměli nikdy zapomenout. Tady se dokonale uplatnil výrok, který se nachází na pietním místě na Zámečku v Pardubicích: „Vaše smrt – naše svoboda.“

2. KATEGORIE

15-19 LET

Lidice pro 21. století

Pávová Klára

Každý, kdo chodí do práce nebo do školy, se určitě jednou za den potká s člověkem, který patří k menšině. Možná někoho takového máte v práci nebo ve třídě. Menšina je skupina lidí, kteří mají jiné zvyky než většina. U nás byste se mohli setkat s národnostními menšinami, do kterých řadíme menšinu vietnamskou, ukrajinskou, ... Ale i vy, pokud chodíte například na box, jste součástí boxerské menšiny, protože ne každý člověk na světě chodí na box. Ať už chceme, nebo ne, je to součást socializace.

Někdy toto soužití nemá žádné problémy, například když bydlíte v paneláku a vaši sousedé jsou Vietnamci. Tato menšina si myslím, že se vcelku přizpůsobuje našim pravidlům, na rozdíl od některých jiných menšin. Teď mám konkrétně na mysli romskou menšinu, ze které mají podle mě dost často lidé strach. Já se jim osobně ani nedívám, když jdu do obchodu a narazím tam na skupinu pěti lidí romského původu, mám z nich také strach, protože mi přijde zvláštní, že chodí ve skupinkách. To už samo o sobě podle mě vypovídá o něčem divném. Navíc se často stává, že tito lidé vám něco odcizí. Tím ale samozřejmě nechci říct, že to nemůže udělat kdokoli jiný, ale i v televizi se spíše setkáváme s případy, kdy za to můžou menšiny. Ale proč? O tom lze jen spekulovat.

Stejně si ale myslím, že Romové nejsou špatní lidé. Já ani vlastně nevěřím na to, že se dají lidé rozdělit na dobré a špatné. Dobré a špatné jsou tak maximálně naše činy. Myslím si, že člověk se narodí jako dobrý člověk (otázkou je, co je dobré a co špatné?), akorát se z něj stane kvůli některým zlým nepředvídatelným situacím špatný člověk. Protože má strach, vytvoří si kolem sebe jakousi kuklu, kdy přestává vnímat, co je dobře/špatně, jen aby se chránil před světem nebo před sebou samým.

Pocházím z vesnice, kde jeden čas žila rodina Romů. Ti měli tři děti – dva kluky a jednu holku. Holčička se jmenovala Šárka a byla trochu starší než já. V té době mi bylo asi deset let. Bydleli kousek od hřiště, kde Šárka a její bratři trávili celé dny. Dalo by se říct, že obléhali dětské hřiště, a taky si lidé dost často rozmýšleli, jestli pustí děti na hřiště, nebo ne. Jednoho dne přišla moje sestra domů, že má novou kamarádku Šárku. Mamka byla trochu vyděšená, a tak si s námi domluvila pravidla. Takže jsme chodily na hřiště, kde jsme si normálně s Šárkou hrály, a nikdy nebyl žádný problém. Až jednou, kdy nás točila na kolotoči tak dlouho, že se moje sestra pozvracela. Doteď ale jen těžko odhadovat, jestli to Šárka udělala schválně, nebo omylem. To už si nepamatuji. Akorát od onoho incidentu jsme na hřiště už nemohly chodit. Během tří týdnů se Šárka s rodinou odstěhovala. Nikdy ale neudělali nic špatného.

A teď zpět k otázce: naši, nebo cizí? Myslíte si, že nám Šárka byla cizí, když jsme se s ní kamarádily? Jak lze definovat slovo „cizí“? Cizí nám jsou v pubertě i naši vlastní rodiče. Slyšíte to sami, jak je to absurdní? Některým lidem jsou cizí vlastní rodiče po celý život. Myslím, že by se lidé neměli rozdělovat. Také si myslím, že by se lidé mohli držet zlatého pravidla: „Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim.“ Takto se to píše v Bibli. Chápu, ne všichni jsou křesťané, ale když byste více hledali, zjistíte, že toto pravidlo je interpretováno i jinde. Pokud jste opravdoví lidé, nehledáte chyby, ale něco jiného (co hledáte, to nechám na vás – někdo lásku, jiný štěstí, další smysl). Možná kdyby byli lidé více lidštití a navzájem se více tolerovali bez ohledu na věk nebo cokoli jiného. Co myslíte vy? Až moc idealistické. Jsme jen lidé, což je naše štěstí i neštěstí. Zkusme tedy alespoň nezapomínat, že tam, kde končí moje hranice, začíná hranice někoho jiného.

Lidice pro 21. století

Michnáčová Denisa

Zážitky, spomienky či skúsenosti. To všetko ovplyvňuje náš pohľad na svet. *Panta rhei*. Čas plynie a dianie okolo nás sa neustále mení a my si len ťažko dokážeme rozpomenúť na detaily z našej minulosti. Avšak práve tie sú občas tými najpodstatnejšími.

Často len krátky moment dokáže úplne zmeniť náš život a otočiť ho o 180 stupňov. Svet či náš vlastný osud je ako skladačka. Životné okamihy sa spájajú do dokonalej rovnice a napokon aj tie najnáročnejšie, najsmutnejšie či najhoršie chvíle dávajú zmysel. Privádzajú nás k poznaniu okolia i samých seba. Nadobúdame skúsenosti a tie nám napomáhajú v osobnom raste a vo formovaní našej osobnosti. Podobne to prebieha i vo svete. Nebyť neustálej nespokojnosti a nenásytosti mocných vládcov, diktátorov či monarchov, nevznikli by nepokoje a vojny. Neprišli by o život milióny nevinných ľudí a spoločnosť by bola ušetrená od tortúry, ktorú si sama spôsobila ľudskou pýchou. Menej je niekedy viac a občas by nás uspokojenie sa s tým, čo máme, vedelo ušetriť množstva problémov či konfliktov. Byť cieľavedomým je veľmi dôležité, avšak ľudia by si mali uvedomovať hranice, ktorých prekročenie by mohlo mať fatálne následky.

Avšak čas plynie neúprosne. Tak ako človek ovplyvnený skúsenosťami nedokáže byť už nikdy takým, akým bol predtým, tak ani svet už dnes nevyzerá tak ako v minulosti. Moderné technológie prudko napredujú, a tak vznikajú čoraz neprekonateľnejšie rozdiely medzi generáciami. Rodičia súčasnej mládeže majú za sebou úplne inú mladosť, než akú mali ich vlastní rodičia či ich deti v súčasnosti. Dnes nám nerobí problém kedykoľvek sa spojiť s našimi najbližšími. V minulosti, najmä počas vojny, manželky mladých mužov, povolaných chrániť svoju vlasť, čakali celé mesiace na list od svojho najdrahšieho. So strachom o život a o vlastné bezpečie sa v dnešnej dobe stretávame už len zriedkakedy. Jedno z mála súčasných nebezpečí predstavuje zúriaca pandémia. Avšak týmito problémami si spoločnosť prešla i v minulosti. Súčasný vyostrejajúci sa konflikt medzi Ukrajinou a Ruskom taktiež vzbudzuje vo svete nepokoj či neistotu, no zo skúseností vieme, že každé trápenie sa raz skončí a nič netrvá večne.

Pokiaľ by si spoločnosť uvedomila dôležitosť a hodnotu rešpektu, dokázala by fungovať v úplne inom duchu ako doteraz. Svet sa zmenil, zmení sa opäť a bude sa meniť, až pokiaľ raz neskončí. Je však len na nás, akým smerom sa táto zmena uberie. Nikdy nie je neskoro začať odznova. Zmeniť sa a žiť iným životom, než aký sme zanechali vo včerajšom dni. No pokiaľ v sebe nenájdem silu túto zmenu uskutočniť, náš život, svet i spoločnosť sa budú vyvíjať samovoľne a výsledok môže dospieť do úplne iného záveru, než aký by sme si predstavovali.

Lidice pro 21. století

Nesládková Tereza

Snažím se využít neobvykle volný čas, a tak uklízím jednotlivé skříňky, poličky, otevírám zapomenuté krabice. Jedna věkem značně poznamenaná krabička pro mě byla velkým překvapením. Dostala ji má babička od své maminky, pro niž byla pokladem, který vyvolával slzy v jejích očích. Já jsem tuto zapomenutou krabičku našla a otevřela právě v době, kdy poklad v ní zase vyvolal slzy v očích mých a dokázal mi přiblížit a pochopit dobu, o které babička vždy vyprávěla. Pokladem byl tenoučký, těžkým životem opotřebovaný snubní prstýnek z roku 1937. Šťastný rok pro lásku, nešťastný pro národ, jež čekaly po smrti T. G. Masaryka a vzestupu moci Adolfa Hitlera v Německu velké změny.

Datum 1944 už je vyryto jen na pomníku na malém hřbitově. Ve válečném roce 1944 zemřel majitel prstýnku, pradědeček, na sepsi, která byla způsobena na první pohled neškodně vypadajícím zraněním na ruce.

Zamýšlím se nad prstýnkem, kolik se toho od té doby asi už změnilo? Spadané listí několikrát vystřídal studený sníh, probouzející se zelené snítky trávy, vůně čerstvě pokosené trávy. Okovy totalitní svázanosti vystřídala holubice svobody a tolerance, změnil se způsob výuky ve školách, několikrát hranice států, jednotlivých krajů, někdy i celých městeček a vesniček, kde žijeme. S nimi (ne)obyčejné životní příběhy jednotlivých občanů tvořené chodem velkých dějin.

Nejen v dnešní době se neustále ženeme za něčím, co je a možná není v dohlednu, ale měli bychom se ohlížet i za minulostí. Jen ta zůstává stále s námi, nezměněna. Ano, přepsat ji je možné, ale v paměti lidí žije i nadále neupravená, taková, jaká skutečně byla. Druhá světová válka – miliony nevinných mrtvých v koncentračních táborech, na frontách, hladoví, nemocní. Umírající malé děti v prošlapaných pantoflíčkách, ptající se nechápavě z posledních sil svých maminek, jak dlouho ještě pojedou vlakem do neznáma. Hořící lidická škola, poničený hřbitov. Cítím se zoufale a tolik bezmocně při těchto představách. Už vím, proč by si někteří lidé tolik přáli změnit minulost, avšak je důležité, aby přes všechny změny přetrvala památka a upřímné vzpomínky, i když jsou velmi bolestné.

Pokládám si do prázdna otázku, kolikrát se vlastně svět už změnil? A co my na to? Čas s odstupem ukazuje, že každá generace se setká v životě se spoustou změn. Některé jsou přívětivé, jiné velmi bolestné a ne snadno přijatelné. Nezáleží, kdo a v jakém století jsme, protože změna si nevybírá. Lidem za první světové války i za protektorátu se život obrátil z ničeho nic naruby, ale stejně tak se může změnit nyní nám, pokud jsme si nevzali k srdci dostatečné poučení z minulosti. I proto jsou nesmírně podstatné právě lidské hodnoty jako láska, porozumění, pokora a hlavně vzájemná úcta.

Snubní prstýnek měl na ruce konkrétní člověk, nosil ho sice nedlouho v porovnání s během dějin, ale zlatem se blýská do dnešních dnů. Je nositelem stálosti ve změnách, vzpomínek laskavých a hřejivých, ale i těch z těžkých životních období světa, Československa, která se již nesmějí opakovat.

Lidice pro 21. století

Dohnalová Barbora

„Slovo je oděvem myšlenky,“ řekl antický myslitel Démokritos a každý přece ví, že šaty dělají člověka. Bez ohledu na to, jak zamotané je klubíčko myšlenek a pocitů v našich hlavách, chceme-li ho sdílet s ostatními, téměř nikdy se slovům nevyhneme. To jim propůjčuje nevýslovnou moc a na jejich uživatele zároveň klade velkou zodpovědnost při jejich výběru. Možná si teď říkáte, že klavír bude vždycky klavírem a sebedelší bádání s tím nehne, každé dítě školou povinné vás ale poučí, že se zájmeny je to trochu složitější.

„Zá-jmena se dávají za jména,“ vysvětlovala mi jako malé paní učitelka. No jo, jenže za jaká? „My jedeme k babičce,“ říkám své plány na víkend a slovem „my“ myslím sebe a rodiče. „U nás chodí Ježíšek,“ vysvětluju a slovo „my“ zahrnuje všechny, kdo ctí české tradice. „Vyhráli jsme!“ křičím před televizí a za nevyřčeným „my“ se skrývá skupina hokejistů, se kterými sdílím státní příslušnost. Pokaždé říkám něco úplně jiného, a přece je význam podobný – „my“ znamená blízkost, sounáležitost, sdílenou identitu.

A pak jsou tu „oni“, ti cizí. Oni, kteří mi ukradli peněženku, oni, kteří se neumí chovat, ale také oni, kteří mě inspirují nebo které obdivuji. Konstatování rozdílnosti samo o sobě nemá žádné zabarvení a zdálo by se být nejen přirozenou, ale často dokonce prospěšnou součástí života, přesto zůstává snadnou příčinou konfliktu. Kde tedy končí pouhopouhé všímání si jinakosti a začínají pojmy jako netolerance, xenofobie a rasismus?

Rozdíly si ve společnosti rozhodně nejsou rovné. Nikoho nevzrušuje, když se s někým neshodne na oblíbené barvě, zatímco rozdílnost v pohledu na náboženství, politiku nebo rovnoprávnost menšin může značně zvířit emoce. Právě zástupci minorit, ať už jde o národnost, sexuální orientaci nebo psychické zdraví, zakouší mnohdy nejen v České republice těžké chvíle. Je nasnadě namítnout, že vážná témata prostě přitahují vážné, a tím pádem intenzivní diskuze. Není ovšem pravda, že se nedokážeme pohádat o maličkostech. Třeba debaty o tom, z jaké strany se má loupat banán, mohou být velmi emotivní, až vyhrocené, aniž by ale jednu či druhou stranu zanechávaly v ponížené pozici. Obě se totiž mohou spojit proti těm, kteří radši jahody, a s těmi zase oponovat vyznavačům zeleniny. U osobnějších (a zároveň důležitějších) témat se ale stává, že jedna strana jako by začala přehlížet spojující linku mezi sebou a svými soky, a od toho už je jen krůček k popírání její existence. V tu chvíli přestává být rozdíl projevem jedinečnosti a stává se nástrojem nenávisti a diskriminace, z rozlišujícího prvku vzniká nepřekročitelná propast. V tu chvíli je nejvyšší čas zastavit hru.

Není tedy potřeba tvářit se, že mezi námi rozdíly nejsou. Dokonce nemusí být dobré se přesvědčovat, že nejsou výrazné a že bychom je neměli brát v potaz. Stačí si uvědomit, že přes všechno odlišné nás všechny můžeme pojmenovat jedním slovem – lidé. To slovo neposkytuje záruku, že se všichni shodneme. Umožňuje ale vždycky udělat krok zpátky a po každém konfliktu si uvědomit, že je jen otázkou perspektivy, koho pod své „my“ zahrneme. A když se rozhodneme pro my, lidé, můžeme jedním slovem obléct nás všechny do vzájemného respektu a sdílené lidskosti.

Lidice pro 21. století

Galambošová Lucia

V živote sa stretávame s množstvom okamihov, ktoré sa nám vryjú do pamäte tak hlboko, že sme na ne schopní spomínať už naveky. Viaže sa nám k nim tisíce detailov, ktoré sú úzko späté so samotným zážitkom, ktorý má pre nás z nejakého dôvodu vysokú hodnotu. A aká vysoká je? Dokázali by sme povedať, akú cenu má ľudská spomienka? Občas je natoľko živá, až máme problém o nej porozprávať ostatným. Hovoríme si: „Kiežby to tak mohli zažiť, nedokážem ani slovami opísať, aký to bol pocit, nachádzať sa v tej chvíli na tom mieste a prežívať ten moment.“ Spomienky si často spájame s hudbou, s vôňami či s miestami, na ktorých sa tieto chvíle odohrávali. Neraz sa nám stane, že niekde započujeme pieseň, ktorú sme radi počúvali, keď sme sa prvý raz zamilovali, či ucítíme podobnú vôňu, akou bol vždy naplnený dom našej milovanej zosnulej starej mamy. Častokrát práve po príchode na miesto, na ktorom sme sa hrávali ako malé deti, sa nám vynárajú živé spomienky na chvíle strávené s našimi priateľmi.

Zamýšľali ste sa už niekedy nad tým, že dokonca i pre vás úplne obyčajné miesto môže pre niekoho predstavovať tisíce spomienok? Že práve na autobusovú zastávku či na malú uličku na okraji mesta sa môže niekto rád vracaať, pretože sa na nich udiali momenty, na ktoré si pri návrate na tieto miesta vždy rád spomenie?

Nemali by sme žiť v minulosti, no občasné spomienky na situácie, v ktorých sme sa ocitli, nás môžu výrazne ovplyvniť i v súčasnosti. Radostné či smutné. Z tých ťažších sa poučíme, tie šťastné nám vyčaria úsmev na tvári. Existujú však aj miesta, na ktoré sa ľudia vracajú neradi. Utekajú pred nepríjemnými spomienkami a zo všetkých síl sa snažia vyhnúť čomukoľvek, pri čom by sa im znova vybavili. Židia či bývalí politickí väzni len zďaleka obchádzajú miesta, na ktorých zažili utrpenie, ktoré ich skoro stálo vlastný život. O svojich spomienkach neraz rozprávajú so slzami v očiach a vrátiť sa k momentom, ktoré ich negatívne ovplyvnili, vie byť pre nich traumatické.

Spomienky v nás však dokážu vyvolať aj príjemné emócie. Kto by si rád nepripomenul miesto, kde sa po prvý raz prechádzal s láskou svojho života či kde zvykol chodiť so svojimi rodičmi počas horúcich letných dní? Každému, komu sa niekedy pošťastilo vrátiť sa po rokoch do budovy svojej základnej školy či škôlky, sa istotne ihneď prehrali pred očami momenty, keď po chodbách behal so svojimi spolužiakmi a priestor okolo seba videl z oveľa nižšej perspektívy ako teraz. Okolie vtedy priam sršalo atmosférou, ktorá sa mu po príchode na toto miesto osviežila.

Minulosť často predstavuje rozuzlenie súčasnosti. Neraz pri návrate k spomienkam prichádzame k pochopeniu súčasných situácií. Taktiež nám neraz vedea vyčariť úsmev na tvári pri tom, ako o nich rozprávame ostatným. Spôsob, akým dokážeme spomienku iným podať, však záleží len na nás. Každé miesto však v sebe ukrýva nejaký zážitok – či už váš, alebo niekoho iného.

Lidice pro 21. století

Richter Tomáš

Byť iným je ťažké. Predsudky a stereotypy sú idey v myšliach ľudí, ale diskriminácia pokračuje v nimi načrtnutom smere za hranicu myšlienok – vždy sa prejavuje činom. Najbežnejšou formou sú slovné urážky alebo výroky o farbe pleti, krajine pôvodu alebo sexuálnej orientácii. Diskriminovaní ste i vtedy, ak vás niekto odmietne vpustiť do baru kvôli farbe pokožky alebo ak je vaša žiadosť o zamestnanie zamietnutá kvôli vašej sexuálnej orientácii. Existuje mnoho príkladov nespravodlivého a neoprávneného nerovného zaobchádzania. Mať inú farbu pleti, inú národnosť, nejaký handicap – to všetko je iné a inakosť je na príťaž. Rozmýšľam, kde je tá hranica medzi jedinečnosťou, ktorá niekoho vyvyšuje nad ostatných, a jedinečnosťou, ktorá naopak ponizuje. Ľudia majú často tendenciu hádzať všetkých do jedného vreca a nedať druhej strane šancu. Možno preto, lebo je ľahšie a jednoduchšie povedať „on je Róm a všetci Rómovia sú takí“, alebo „no jasné, čo iné sa dalo čakať, keď to bol moslim“. Zabúdame, že v menšine sú ľudia presne s takou istou dušou a s takými istými pocitmi, ako majú všetci ľudia na zemi. A že asi im takéto reči nie sú veľmi príjemné.

Zabúdame na to, že my by sme v ich prostredí boli tiež len cudzincami a že by sa nám asi nepáčilo, keby sa k nám správali nejako horšie. Preto, že majú inú kultúru, alebo len preto, že vyrastali v inom prostredí, ich predseda nemôžeme odsúdiť. Veď aké by to bolo, keby som aj ja bol na tej druhej strane. A len preto, lebo by som sa narodil ako niekto z menšiny, bol by som hneď zaškatuľkovaný a odsúdený na neúspech. V každej skupine, národe či národnosti sa nájdu ľudia lepší aj horší. Je to tak, že keď niečo zlé urobí niekto „z našich“, máme tendenciu to zľahčovať, a naopak, keď to urobí niekto z menšiny, tak všetko zveličujeme. Keď píšem tieto riadky, prichádza mi na um jedna slovenská pesnička, kde sa spieva, že všetci ľudia sú z jedného cesta. Škoda, že na to často zabúdame.

Lidice pro 21. století

Švec Ondřej

Dup, dup, zní kroky nohou obutých v teniskách na kamenné cestě. Slunce svítí do zad tak krásně rozhněvané třídě, co si to šine nahoru po té cestě. Obličej zkřivený v hrozných grimasách, to byl ale nápad zase. Prý že Lidice v nich zanechají dojem, prý že Lidice jsou prostě pojem. Lhal jim učitel, ten výlet, to je ale ztráta času. Kéž by radši mohli u Máchova jezera vypít piva basu. Nálada se blíží bodu mrazu a v tu dobu dojdou data, tak teď už jde vážně o život. Najednou stanou před pomníkem všech dětí, které kvůli válce v hrobu leží. Kovové děti zrcadlí se v očích živých dětí. Jedni mlčí, druzí křičí. Prameno na divoké pubertáky působí chmurnost toho místa. Slunce svítí tak krásně, pomník se tak teskně leskne. Pro ně je však jen urážkou bujarosti mládí, jejich srdce krutost světa příšerně pálí. Hněv se dmýchá, zloba stoupá, v ústech sliny pěň. Ostrý jazyk, ostrá slova, jed hrdlem stoupá stále výš a výš, až rtů se dotkne a z úst vychází strašlivá urážka. „Každé místo má svou paměť, každé místo má co vyprávět, to tvrdili nám. Tak co říkáte vy? Nic, jen na nás civíte.“

Směje se partička černému vtipu víc a víc, až celým památkem zní jejich smích. V tu chvíli ale ozve se prazvláštní zvuk. Jako šustění plechů, jako zvonkohra ve větru zní. Dětem tuhne krev v žilách a nechápavě zírají, jak k nim jedna socha hlavu natáčí. Nemá tvář životem ožívá, bránice z kovu se vzduchem napíná. Socha s námahou otevře pusou svou a praví tato slova: „Ano, paměť má je do mě pevně vryta, když žádáte si vyprávění, tak vyprávět budu, dokud nebude vaše duše sytá.“ Hlas vychází z těla neživého dítěte, ale dětského na něm není nic. Vyprávět nyní bude duch starých Lidic.

Počátek mého bytí nastal dávno v dobách ocelových mužů, když sedláci spatřili úrodnou půdu kolem mého potoka a rozhodli se zde usadit. Byli to lidé, jejichž pílí rašil život z půdy, ale pohledy upírali k nebi, a proto vystavili kostel, moji pýchu, a já je potom budil údery do zvonu. Během věků přicházeli další lidé a já jsem pomalu rostl. Znal jsem je všechny jménem, a když procházeli mými ulicemi, zdravil jsem je porvy větru a odlesky světla na okenních tabulích. Čas tu plynul pomalu a byl naplněn klidem, jednou se ale vše změnilo. Jedné hluboké noci mě obklíčili cizí muži v černých uniformách a vyvedli mé obyvatele ven z jejich obydlí, ven z mé náruče. Ráno na mě dopadl stín dvouhlavé orlice, jedna její hlava kázala odvézt ženy, ta druhá povraždit muže. Její služebníci dali se do strašlivého díla. Ženy a děti se loučily se svou vsí a svými manžely, otci, dědy a sourozenci, plakaly a já plakal též a pak muži začali nastupovat na popravu. Můj křik byl slyšet ve větru, ale neúprosné svištění olova umlčet nedokázal.

Když bylo to strašlivé dílo dokonáno, obrátil jsem se na orlici a zeptal jsem se jí, proč takovou hrůzu přikázala. Jedna hlava mluvila o pomstě, druhá o odplatě. Já však spatřil v jejích chřtánech strašný hlad po krvi a nenávist, a tak jsem pravil: „Lžeš, zachtělo se ti masakru, bestie, zachtělo se ti krve. Chtěla jsi ukázat svou strašlivou vůli, svou hroznou moc, ale věz, že ti tyto choutky nebudou zapomenuty, že ti nebudou prominuty.“ Nelíbila se má slova hrozná orlici, a tak si naostřila pařáty a zaryla se do mého masa. Když hořely domy, to hořelo mé maso. Když vyhodili zbylé domy do povětří, to praskaly mé kosti. Když překopali koryto potoka, to tekla má krev. Když se pak domů vrátili přeživší, nepřivítali je tady ani jejich muži, ani já. Tak zakončil příběh genius loci. Ztichlá třída pozoruje jeho tvář. Je na ní vidět strašlivý smutek, avšak nemůže plakat bronzová tvář, a tak pláčou oni, tak pláčou já.

Lidice pro 21. století

Chlebničanová Martina

Každý sa počas svojho života stretne s predsudkami. Skôr či neskôr sa to stane. Ak sa vám to ešte nestalo, ste buď príliš malí, alebo ste jednoducho mali šťastie. Predsudky. Čo to vlastne znamená? Ľudia sa navzájom súdia. Ten, kto hovorí, že to nie je pravda, klame. Na človeka, či už ho poznáme dlhšie, alebo ho vidíme pár sekúnd, si vytvárame svoj názor. Bohužiaľ, často je to na základe farby pleti, národnosti, vierovyznania, prípadne sexuálnej orientácie. Jednoducho povedané, akokoľvek sa odlišujete, stávate sa trňom v oku niektorých ľudí.

Menšiny to v dnešnej dobe nemajú vôbec ľahké. Mnohokrát musia čeliť nielen opovrhovaniu, osočovaniu v reálnom živote, ale aj v prostredí sociálnych sietí a médií, kde sa s obľubou vyjadrujú takzvaní hejteri. Zdieľajú svoje názory a nenávistné komentáre, snažiac sa podnieť ľudí k tomu, aby začali pochybovať o svojich vlastných postojoch voči druhým ľuďom. Aj keď to nerada priznávam, je potrebné si uvedomiť, že toto všetko na nás zanecháva stopu. Prostredie, v ktorom vyrastáme, naši spolužiaci, ľudia v našom okolí, Instagram, Facebook, Twitter, články na internete postupne menia to, čo si myslíme, a ľudia si to prestávajú uvedomovať.

Teraz si možno kladiete otázku: „Ako mám proti tomu všetkému bojovať?“ Z vlastnej skúsenosti viem, že je to náročné a že oveľa jednoduchšie by bolo súhlasiť s ostatnými. Niekedy dokonca bojujete sami so sebou. Napríklad keď idete osamotení večerným mestom a zrazu z ničoho nič sa pred vami zjaví skupinka mužov. Hlučne sa rozprávajú, vyzierajú opito. A vás v tomto momente premkne hlúpy, ale úplne prirodzený ľudský strach. „Bože, tu je ale tma a som tu sám/sama. Čo ak budú niečo chcieť? Nikto iný tu nie je. Čo mám robiť? Dobré, hlavne pokoj...“ Takéto myšlienky vám v tom momente víria hlavou. V tom okamihu si spomeniete na všetky tie správy, kde hlavným podozrivým bol Róm, alebo na článok, v ktorom sa písalo o mužovi s presne takou istou bradou a zhodou okolností aj s takou istou farbou oblečenia, ako mal ten chlap pred vami. Triezve myslenie akoby opustilo vašu hlavu a vy už sa vidíte niekde zakopaný v priekope.

A to je presne to, o čom sa tu snažím hovoriť. Nevedomky sa nám to dostáva pod kožu a robí z nás ustráchaných, vystresovaných aj vtedy, keď to vôbec, naozaj vôbec nie je potrebné. Musíme si však klásť otázky. To je podstatné. „Naozaj mi niečo hrozí?“ „Je skutočne pravda, čo hovorí môj spolužiak o tom chlapcovi z vedľajšej triedy?“ „Prečo vlastne pohrdať veriacimi? Nikomu predsa neublížujú ani nikoho do ničoho nenútiť.“ „A čo tie dve dievčatá, ktoré sa majú rady? Ved' koniec koncov sú celkom fajn.“ Prosím každého jedného z vás, je skutočne dôležité a žiadúce, aby ste si kládli tieto otázky, zamýšľali sa a hľadali na ne svoje vlastné odpovede. Keď ich zistíte, už by pre vás a pre nás ako spoločnosť nemalo byť také ťažké zastať sa človeka odlišného od nás samých. Obhajovať členov menšín a vyjadrovať svoje pocity, sympatie voči nim. Odporovať tým, ktorí robia to, čo je podľa nás nesprávne. Pretože nakoniec by sme mali dôjsť k záveru, že nikto z nás nie je rovnaký, všetci máme nejakú úlohu, každý má iný názor na to, čo je dobré a čo zlé. Ale to najhlavnejšie, že všetci sme ľudia, či už sme veriaci, cudzinci, Rómovia, homosexuáli, alebo sme v očiach ľudí inými, ako by sme podľa nich mali byť. Sme ľudia, a preto sa tak k sebe aj správajme. Správajme sa voči druhým tak, aby sa oni nemuseli báť byť pred nami sami sebou.

Lidice pro 21. století

Nováková Julie

„Uhni, černá gumovko!“ ozve se hned vedle mě v nákupním středisku. Otáčím se za hlasem. Vidím vysokého blondatého mladíka v černé kožené bundě, jak neurvale strčí do těhotné romské maminky. Ta jen ustrašeně zamrká a pokorně před násilníkem ustoupí do strany. „Promiňte,“ omluví se sotva slyšitelně, ale to už je agresor dávno pryč. Podávám jí z dlažby peněženku, pro kterou by se přes klenuté břicho jen těžko ohýbala. „Děkuji vám,“ řekne mladičká žena již o poznání hlasitěji a já vidím v jejích nádherně hnědých očích stopy slz. V kočárku má stejně krásnou okatou holčičku, obě jsou vzorně upravené a čisté. „Není zač,“ odpovídám. Hluboce se stydím za jednání arogantního výrostka a přemýšlím, jak ji alespoň trochu potěšit. Nabídku pomoci s odnosem nákupu neodmítá, a tak mohu jít chvíli vedle ní s nadějí, že částečně napravím rasistické počínání neurvalce...

Cestou domů si uvědomuji, kolik slovních narážek, ponižení, ústrků, ale i drobných fyzických útoků vůči Romům jsem již slyšela a viděla. Kdo nám dal právo se takto chovat? Jak je možné, že v současné době na území České republiky existuje několik desítek sociálně vyloučených lokalit, určených právě pro romskou menšinu? Nepoučili jsme se snad z dob minulých? Nacistická genocida Romů v období druhé světové války pro nás nic neznamená? Vzpomeňme na nesmyslný zákon o ochraně před geneticky méněcennými potomky z roku 1933, kdy došlo k prvním sterilizacím „cikánů“. Dalšími hrůznými historickými odkazy jsou bezpochyby protektorátní „cikánské tábory“, které byly otevřeny roku 1942 – jeden v Čechách u obce Lety u Písku, druhý na Moravě u obce Hodonín u Kunštátu. V těchto táborech byly dle nařízení nacistů vězněny celé romské rodiny, tedy i ženy, děti, staří a nemocní lidé. Mnozí z nich nebyli schopni snášet kruté zacházení, a tak v táborech docházelo i k sebevraždám či sebepoškozování, některé čekal přesun do Osvětimi, tedy jistá smrt. A nakonec asi není třeba cokoli dodávat k celkovému počtu romských obětí nacismu v Evropě, který je v současné době odhadován na 300–500 tisíc. Kolik argumentů, děsivých vzpomínek, doložených výpovědí či statistických údajů o obětech je ještě nutné předložit těm, kteří rasismus svým chováním podporují?

Začíná další den a já se díky ředitelskému volnu mohu účastnit výuky druhého ročníku na běžné základní škole. V této oblasti žije poměrně velké množství romských rodin, romských žáků je tedy v každém ročníku školy přibližně jedna třetina. Ihned po příchodu do učebny se mne ujímá Vaneska, a tak sedím s ní v lavici. Paní učitelka oznamuje, že dnes budou děti psát diktát. K mému překvapení se všichni těší. Pedagogický přístup je skutečně vlídný, vyučující diktuje velmi pomalu, s důrazem na přízvuk a diakritiku. Po dopsání textu si děti ještě jednou vyslechnou celé znění, dlouhé samohlásky paní učitelka zdůrazňuje bzučákem. Sleduji Vanesku, jak gumuje čárky, které napsala na základě romského etnolektu češtiny, a zapisuje je správně, podle zvukového upozornění. Vyučující prochází mezi dětmi, žáky povzbuzuje, chválí, především pak právě ty romské. Společně diktát opravují, Vaneska s nadšením všem ukazuje obrovskou jedničku s hvězdičkou, třikrát podtrženou. „Až vyrůstu, táky budu učitelka,“ špitne mi do ucha. Je přestávka, sedím mezi dětmi na koberci a najednou si uvědomuji, že se usmívám. A mám důvod. Zde se totiž neřeší původ, rasa ani barva pleti, romské děti jsou v této škole opravdu šťastné, motivované bezpodmínečným přijetím bez jakékoli stigmatizace. Dejme tedy stejnou šanci všem a neberme ani romským dětem jejich sny...

Lidice pro 21. století

Novotná Tereza

Plameny vzpomínek, plamínek naděje

„Víš, že mě to vlastně nikdy nijak zvlášť nedojímalo...“ pověděl mi bratr, když jsme stáli bok po boku před sutinami kdysi malebného domku, kde vyrůstala naše babička. „Spíš jsem cítil hněv. Na Boha, na osud a hlavně na lidi, že připustili, aby se něco takového stalo.“ Dál jsme jen tak mlčky pozorovali vyhořelé, zeminou zasypané základy. Studený vítr pronikal až do morku mých kostí, sourozenec však vypadal, jako by mu v žilách skutečně proudila ohnivá zuřivost... Plamen. Babička vždycky tvrdila, že Honza vlastní duši bojovníka a ve svém srdci nosí neuhasitelný žár. Stejně jako ona. Stačí ho jen nasměrovat správným směrem, říkávala.

„Já jsem o tom popravdě do hloubky nikdy moc nepřemýšlel...“ odvětil jsem mu po dlouhé chvilce. Počkal jsem a navázal další větou: „Chápu, co mám cítit, ale mé skutečné pocity se mi zcela skryly.“ Jakživ jsem v sobě nenašel ten Janův oheň. Mé emoce tolik silné jako jeho nejsou a pravděpodobně ani nebudou. „Musíš se uvolnit. Klidně dýchej a vnímej atmosféru tohoto místa,“ poradil mi. Udělal jsem, co mi řekl.

Náhle jsem zaslechl jasný zvonivý hlas. Otočil jsem mírně hlavou. Spatřil jsem zlatovlasé děvčátko, jež běží k nám. Mrknul jsem. Sen se rozplynul dříve, než jsem mohl dívku pohladit po načesaných lokýnkách. Škoda. Plnými doušky jsem nasál vzduch do plic a zavřel znovu oči. Dívenka už jednou nožkou vstoupila do krásného obydlí se sněhobílou omítkou. Maminka oblečená do vyšíváné zástěrky jí obratně otřela upatlané ruce a nabídla holčičce čerstvě upečený koláč. Ta se s chutí zakousla. Nadechl jsem se. Na scéně se objevila postava muže. Políbil ženu v zástěře a dcerku obdařil velkým úsměvem.

Víčka mi těžkla. Rodinka pomalu mizela. Pohlédl jsem na bratra, který se také nechával unášet proudem svých myšlenek. Sehnul jsem se, abych si zavázal tkaničku. Klečel jsem. Dlaně se mi bořily do země. Prsty jsem prohmatl půdu, každé zrno dvakrát obrátil. Lidé po ní chodili přede mnou a kráčet po ní i budou, až ulehnu do věčného spánku. Proměním se v prach a stanu se součástí této hlíny jako jednou všichni. Jako předtím všichni. Zbyde jen místo a vzpomínka. Snažil jsem se rychle si vybavit podobu té dívčiny, mé babičky, se studánkovými duhovkami. Místo toho jsem uslyšel zvuk dunivých pochodových kroků a v nose se mi mísila vůně železa s pachem krve. Nic jsem neviděl přes štiplavý prach s hustým černým dýmem. Možná to tak bylo i lepší.

Vrátil jsem se opět do reality. Nyní jsem nehleděl pouze na zničené trosky domu, ale na kus historie, zmařené sny i lidské osudy. Honza nejspíše vše viděl rudě, já však soucítil s ubohými oběťmi i jejich příbuznými a litoval jsem ty, kteří si mysleli, že dokážou zlomit člověka, sebrat mu jeho hrdost. Nezapomíná se. „Vím, co cítím...“ zašeptal jsem, „naději.“ Pohlédl jsem na nové Lidice a oba dva jsme v naprostém tichu zamířili k památníku.

Lidice pro 21. století

Bohatý Matouš

Prodíral se vysokou trávou a kopřivami. Tam nahoře byl parný den. Slunce nemilosrdně spalovalo to, co mělo tu smůlu a muselo se vystavit jeho paprskům, ale tam na dně Svatoanenského údolí pod korunami stromů bylo po nedávných deštích ještě mokro. Neodbytná hejna komárů majících úkryt v bahně na břehu potoka hodovala na jeho krvi. Veškerou snahu je odehnat už dávno vzdal. Všude, kam jeho oči dohlédly, byly jen stromy.

V tichém šumění potoka byl najednou slyšet i jiný zvuk. Zastavil se a na chvíli se zaposlouchal. Dusot kopyt. Skoro neslyšitelný. „Koně...“ zašeptal přes vyschlé rty a otočil se. Byli tam. Jeden, dva, tři... Sedm. Jeden vedle druhého se koně řítily lesem. Jezdci v rukou zbraně, dlouhé meče, bambitky a pochodně. A nad hlavami prapor. Žlutý kříž v modrém poli zmítající se v poryvech větru. Starý mlýn u rybníka a zář ohně odražející se v brnění jezdců. Dým, vůně hořícího dřeva. Žhavé jiskry rozevláté větrem. A jezdcí byli pryč.

Mlýn už nikdo neopraví. Ohořelé zdi budou ještě několik let vzdorovat větru, brzy však zarostou, rybník už nikdo nenapustí a ze všeho, co zde kdy bylo, zbyde jen stará hráz hluboko v lese. Ohlížel se. Žády mu procházelo zvláštní mravenčení a on byl sotva schopný vnímat své okolí. Už chtěl pokračovat v cestě, když vtom jeho oči zahlédly v dáli v lese pohyb. Postavy. Vynořily se z přítmi a mířily přímo k němu. Střelba. Postavy se přikrčily, ale pokračovaly v běhu. Od nohou se jim rozstříkovala voda. Záblesk, znovu, znovu a znovu. Hvízd. Kulky se míhají vzduchem. Tam i zpět. Nábojnice skrápí zemi. Tupé údery značí zásahy střel. Děs. A obličej dvou mladíků už ne plně odhodlání, ale plně strachu. Ti dva, sovětští výsadkáři, kteří před chvílí seskočili nedaleko odsud, se už ale daleko nedostanou. Jen co vyběhnou z lesa na louku, zjistí, že jsou obklíčeni, a dojde jim munice. Celý zbytek války stráví v německých věznicích.

Z dálky se ozvalo dunění. Ví, co mu to připomíná. Zná ten zvuk. Zvedl hlavu ke korunám stromů. Mezerami mezi listy sledoval oblohu. Mihly se jako na přehlídce. Rotory vojenských vrtulníků mají specifický zvuk. Ještě dlouho se rozléhal krajinou. Ale ještě než odezněl, začal ho nahrazovat jiný. Z velké dálky, směrem od nejbližšího města, se nesl zvuk lidského hlasu, zkresleného tlampačem. Zaposlouchal se. „Vyzýváme obyvatelstvo Československé socialistické republiky, aby nekladlo odpor spřáteleným vojskům...“ A hlas zmizel, pohlcen vzdáleností. Zato tanky se objevily. Prorazily si cestu podrostem, vyvalily se mezi stromy a tam zůstaly stát. Tanky plně obsazené vojáky, vojáky ověšenými municí a zbraněmi. Pancíř natřený čerstvým maskovacím vzorem. A výsostný znak Polské lidové republiky zakrytý invazními pruhy.

Posadil se na zem, mezi stromy. Nevnímal mokro ani komáry. Zanořil ruku do země. Pak ji zvedl, chvíli převaloval hlinu v ruce, tvaroval ji, pohrával si s malými kamínky a pak ji nechal zvolna propadávat mezi prsty. Ano. Tudy šla historie. I tudy, údolím Svaté Anny.

Každé místo má svou paměť. Paměť příběhů nedávných, i těch dávno minulých. Příběhů plných hrdinství, odvahy, radosti i smutku. A ačkoli lidé už třeba tyto příběhy zapomněli, všechna místa, večer, když se setmí, ožívají a v jejich stínech se všechny ty události odehrávají zas a znova.

Lidice pro 21. století

Maliarová Agáta

Kráčam ulicami mesta. Prezerám si fasády budov. Prežívam spomienky, ktoré nie sú moje. Sú to spomienky ľudí, ktorí tu žili, na tieto budovy. Sú to spomienky týchto budov na ľudí, ktorí tu žili. Prežívam momenty, ktoré som nikdy nezažila. Prežívam momenty, ktoré tu zažili moji predkovia. Prežívam ich, ako keby patrili medzi moje vlastné spomienky.

Prezerám si fasády budov. Koľko spomienok, koľko momentov zo životov ľudí v sebe ukrývajú! Vojdem do jednej z budov. Je to starý kostol. Dívam sa na staré maľby a sochy, na farebné okienka. Zastavím sa a pozerám na krásny vysoký oltár. Premýšľam, koľko ľudí už predou mnou kráčalo touto uličkou. Mladí, starí, bohatí i chudobní. Čo sa asi vtedy preháňalo ich myslou? Sadnem si do jednej z lavíc. Zamýšľam sa, koľko najrôznejších udalostí sa tu odohralo. Od krstov po pohreby. Neznáme udalosti, o ktorých sa nikdy nedozvieme. Koľko z nich si pamätáme a koľko z nich zostalo zapísaných len v pamäti kostola?

Vyjdem späť do ulíc mesta. Kráčam pomedzi domy, ktoré mi rozprávajú svoje príbehy. Rozprávajú mi, čo všetko videli, čo všetko zažili. Pamätajú si aj to, na čo ľudia už zabudli. Nedokážem to všetko vnímať. Kráčam ulicami mesta. Kráčam, pokiaľ neprídem do neďalekého lesa. Spomalím. Cítim svet okolo seba. Hľadím na mohutné stromy, ktoré tu rastú už desiatky, možno aj stovky rokov. Je to pre mňa nepredstaviteľne dlhý čas. Len s námahou si uvedomujem, čo všetko prestáli. Koľkých bojov boli svedkami. A aj tak tu dnes, možno len vďaka nejakému zázraku, stoja. A môžu nám rozpovedať svoj príbeh. Môžu nám rozpovedať príbehy ľudí, ktorí tadiaľto prechádzali. Môžu nám porozprávať o chybách ľudí. O tých, ktoré si pamätáme, aj o tých, na ktoré sme už dávno zabudli. O tých, o ktorých vedieť nechceme. O chybách, z ktorých by sme sa mohli poučiť. Keby sme ich počúvali. Keby sme boli ochotní ich počúvať.

Kráčam pomedzi stromy. Sadnem si až na lúke za lesom na veľký kameň. Možnože aj tento kameň bol kedysi veľmi významný. Možno bol súčasťou domu v dedine, o ktorej už nikto nevie, že kedysi existovala. A možno tu len už tisícky rokov stojí a slúži na oddych pocestným. Snažím sa počúvať, či mi niečo neprezradí.

V hlave si prehrávam spomienky, ktoré som teraz zažila. Spomienky, ktoré nie sú moje. Spomienky, ktoré som prežila vďaka tomu, že som ich chcela vnímať. Spomienky na rôzne udalosti z minulosti, ktoré tu s nami zostanú navždy. Niekedy si ich všimneme a niekedy nie. Niekedy nám príbehy minulosti rozpovedia budovy v mestách, niekedy stromy v lesoch a niekedy len spomienky ľudí naviazané k rôznym miestam. Vždy sa však udalosti histórie odohrali na určitých miestach, a to, kde to bolo, už nikdy nezmeníme. Niekedy ich vidíme hneď, inokedy musíme vnímať viac. Každé miesto však má svoju pamäť.

Lidice pro 21. století

Šimoničová Veronika

Stojac na prahu domu, kde vyrástla, Sanina myseľ pracovala na plné obrátky. Nevedela pochopiť, ako sa toto miesto mohlo tak zmeniť, ale zároveň ostať tak rovnaké. Vlastne, toto miesto sa zvonka nezmenilo skoro vôbec. Stodola aj teraz stála kúsok od domu, vedľa nej sa majestátne klonila stará lipa, ktorej vetvičky sa hompálali v jemnom vánku a ktorej tieň kedysi býval útočiskom pred ostrým letným slnkom. Opodiaľ sa stále týčil hustý les, tak strašidelný a lákavý zároveň.

Čo sa však zmenilo bol Sanin dojem. Kedysi najbezpečnejšie miesto na svete, domov, dnes pôsobilo zklúčujúco. Sana cítila bolesť. Za každým rohom, v každom kúte, spoza každej okenice na ňu hľadeli už neživé tváre jej najbližších. Vynáral sa sladkotrpký pocit nostalgie. V kuchyni videla svoju mamu ako sústredene zapletá cesto na vianočku a pritom si pohmkáva melódiu obľúbenej piesne. Videla svojho otca čítajúceho dennú tlač v zelenom kresle. Spoza okna videla svoju sestru, ktorá horúčkovo bojuje so psom o hračku. Tieto spomienky, tak nedávne a pritom na míle vzdialené, ju uberali o kyslík. Spomienky minulého života. Života plného lásky, istoty a šťastia. Života bez smrti, smútku a agónie.

Po dlhých rokoch ponižovania, opresie, trýznenia, hladu, zimy a neistoty bola konečne slobodná. Ale za akú cenu? Aký malo zmysel prežiť, ak prežila ako jediná? Nemohla uveriť, že ostala sama. Nemohla uveriť, že jej zobrali rodinu a všetkých, ktorých kedy milovala.

Ako sa prechádzala po tichom dome, načúvala jeho zvukom. Drevo a podlaha sem-tam zapraskali. Čo však prehušovalo všetky počuteľné zvuky bola prázdnota. Dom jej viac nepripadal ako bezpečné a šťastné miesto, ale skôr ako zlá nočná mora. V jednom momente Sanu pochytila nepopísateľná úzkosť, akoby ju niekto fyzicky udrel päšťou do brucha. Vzduch zredol, hlava sa jej zatočila a zdalo sa, že spoza svojho chrbta počuje šeptavé hlasy duchov. Otočila sa na opätku a dychtivo z domu vybehla. Vtedy sa rozhodla, že viac neznesie pohľad na svoj rodný dom. Na radnici starostovi odovzdala kľúče a bez slova, so strachom v očiach odišla začať život odznova na nové miesto, bez bolestivých spomienok.

Do domu na kraji lesa sa onedlho nasťahovali noví majitelia. Avšak toto miesto si navždy zapamätalo rodinu, ktorej popol rozfúkal vietor poľských lúk.

Lidice pro 21. století

Dostálová Nikola

Dělí nás všechno, a přitom vlastně nic. Nikdy jsem nepochopila, proč si mají lidé tendenci neustále ubližovat. Jde tu o nenávisť? Kdysi, když jsem byla malá holčička, jsme se scházeli s dětmi z okolí. Často, velmi často si tehdy skupinka dětí dobírala jednoho tichého človíčka. Byl v podstatě úplně stejný jako ostatní. Věřil ve stejného Boha, jen nebyl katolík, ale evangelík. Víra byla velkou částí jeho života. Ne snad, že by ji někomu nutil. Nesoudil ostatní, nanejvýš možná v myšlenkách. Byl tichý, milý, respektující, přesto se mu ostatní vysmívali. Koukali na něho jako na blázna, když se ho vyptávali, proč věří v Boha, a přišlo jim to strašně vtipné.

Nedalo mi to, snad mi přišlo, že mu to je nepříjemné, přece jen na mě působil citlivým dojmem. A tak jsem lhala, jim i sobě. Řekla jsem, že já v Boha věřím také a nepřijde mi to vtipné. Byla jsem malá, stejně tak i oni. Těžko vysvětlíte takovému dítěti, co je to náboženství, natož aby bylo rozhodnuto ve svou vlastní víru. Sama nevím ani teď, v co vlastně věřím.

Měla jsem právo lhát? Může být lež někdy dobrá? Vlastně ano. Nejprve jsem si myslela, že ne, že by měla být minimálně snaha se vždy lži obloukem vyhnout. Jenže moje prababička mi ukázala opak. Pověděla mi o koutech svojí minulosti, o nichž jsem neměla nejmenší tušení a které toho byly důkazem.

Odehrával se rok 1938 a započala Kristallnacht neboli Křišťálová noc. Ve městě Koblenz, kde má prababička bydlela celý svůj život, žila tehdy spousta židovských rodin. Měli tam synagogu, obchůdky, domy a byli nedílnou součástí celého města. Moje prababička s nimi vyrostla, měla tam kamarády, které považovala za svou rodinu. Tak se prý koneckonců vnímalo celé město – jako jedna velká rodina. Nikdo nevěděl dopředu, co se stane, ale přesto, když Křišťálová noc započala, prababičce se podařilo jako zázrakem ukryt, právě díky lžím a předstírání, tři její blízké, původem židovské dívky. Celou druhou světovou válku se jí dařilo je schovávat u ní na půdě. Má prababička zachránila tři lidské životy, které nečekal šťastný osud.

„Nenávisť si vždycky najde svoji cestu, ať už bude přetvořená do jakékoli podoby, to mi věř. A když najdeš možnost, jak ji třeba jen na chvíli ochromit, využij ji. Ona lež ti může být vlastně nakonec dobrou pomocnicí. Ale využívej ji jen na prospěch ostatních! Zastaň se nevinných, když to budou potřebovat, tak jako jsi to udělala kdysi a jako jsem to udělala i já. Jsem na tě moc pyšná!“

„Ale vždyť tys zachránila životy, zatímco já...“

„I kdyby to byla sebemenší prkotina, je to veliká naděje pro svět. Víš ty vůbec, proč tvá matka, babička i ty sama neseš toto cenné jméno? Slib mi, že nikdy člověka neodsoudíš, nedovol nenávisti zvítězit. Jsi mír, Frído. Jsi vítězství.“

Lidice pro 21. století

Střípková Barbora

Od doby, co začala první světová válka, uběhlo už mnoho času. Země se vzpamatovaly z dvou brutálních válek a začaly vzkvétat. Ale změnilo se něco v lidech? Opustili tak surové nápady, jaké vznikaly v období let 1914–1945? Změnil se svět doopravdy, nebo je to jen léčka na obyčejné lidi, která zakrývá stejné nápady a cíle, jen s moderní zápletkou?

Pro celou planetu to musela být doopravdy úleva, když 2. světová válka skončila, ale stále je mnoho extremistických lidí nebo organizací, kteří tuto dobu obdivují a rádi by ji znovu obnovili, i kdyby to stálo spoustu krve a obětí. Je až téměř neuvěřitelné, že i když jsme v moderní společnosti, tak je mnoho zvrhlíků, kteří by si pro kousek vedlejší země přáli obléct uniformu a jít do války. A to i přesto, že je většina populace o zvěrstvech válek jako celku dostatečně informována.

Válčit se nepřestalo a pevně doufám, že se konflikty mezi zeměmi začnou řešit jiným způsobem. Velmi krvavá válka proběhla v devadesátých letech v Jugoslávii. Mnoho lidí v té době přišlo o střechu nad hlavou, ale hlavně o život. Byla to vlastně občanská válka o nezávislost, která se jako lavina pořád zhoršovala. Mnoho vojáků zde padlo, ale mnoho se jich také vzdalo. Ti byli umístěni do zajateckých táborů.

Nesrovnatelně horší jsou však tábory koncentrační, které dříve používali nacisté pro vyhlazování Židů. Nechutné praktiky z koncentračních táborů však bohužel nejsou jen minulostí. Svět se sice změnil, ale nové znalosti přinesly i mnoho poznatků o tom, že ty staré možnosti nejsou k zahození. Současně nejhoršími praktikami jsou procesy s menšinou Ujgurů v Číně. Systematicky zde chtějí vyhladit celou populaci této národnosti. Porušování základních lidských práv je tu denní rutinou. Je hrozné, že my jako jedinci s těmito problémy nemůžeme prakticky nic dělat, a proto musíme doufat v zásah humanitárních organizací.

Podobné děsivé praktiky se odehrávaly třeba ve Rwandě, kde byli v devadesátých letech vražděni Tutsiové a Hutuové. Jedna z nejstrašnějších genocid, při které pořádně nezakročilo OSN, skončila krveprolitím milionu rwandských občanů a další dva miliony byly vyhnány z domovů.

Změnil se tedy svět? Ano, určitě, vyvíjíme se dál. Ale bohužel s rozrůstající se populací přichází i nové problémy, které nemůžeme řešit válkou nebo uvězněním nějaké etnické menšiny. Moderní svět by neměl dovolit, aby se tvořily nové koncentrační tábory a ghetta. Je důležité, abychom se poučili ze své minulosti, z dějin, a nové hrozivé události už nemusely přibývat.

Lidice pro 21. století

Šarlayová Sabina

Každé miesto má určitým spôsobom svoju bodovú hodnotu. Miesto, od ktorého sme sa síce vďaka určitým životným udalostiam vzdialili, no napriek tomu ostáva v našich srdciach ako zvláštne pozvanie. Vždy s nostalgiou a láskou spomínam na miesto, kde som vyrástla, na dlhé ulice plné detí, obchody, ktoré sa mojim malým očkám zdali priveľké, ovocné sady, navštevované každé leto so starými rodičmi, či školu a každodenný život v mieste, kde žijem. A tak každé toto miesto má pre mňa pamäť a nesie výnimočnosť. Jednoducho má svojho „genia loci“.

Lidice mali podľa nacistických plánov navždy a úplne zmiznúť z ľudských pamätí. Paradoxom je, že v skutočnosti sa stal pravý opak, nakoľko obec dodnes predstavuje symbol krutosti a násillia, ktoré sa počas druhej svetovej vojny odohrali nielen na území Čiech a Moravy, ale aj po celom svete. Nacisti vyhladili celú dedinu, zlikvidovali všetko a všetkých. Domy boli vypálené, muži zastrelení, ženy prevezené do koncentračného tábora a deti nevhodné k ponemčieniu boli otrávené plynom. Celá dedina bola zničená, zvyšky budov boli vyhodnené do vzduchu. Nacisti zničili cintorín, zavalili rybník a vyrúbali všetky stromy s výnimkou jednej starej vyschnutej hrušky. Lidice boli doslova vymazané z mapy aj z povrchu zeme. Po vojne bola na neďalekom území začatá výstavba nových Lidíc. Z miesta pôvodnej obce sa stalo pietne miesto s pomníkmi, hromadným hrobom a dochovanými základmi pôvodných stavieb. Vznikol ružový sad, ktorý zdobia tisíce kríkov s odrodami ruží z celého sveta. Ich vôňa vás nenechá len tak prejsť. Donúti nás, aspoň na niekoľko minút, posadiť sa na niektorú z lavičiek. Ruže boli nielen inšpiráciou pre názov sadu, ale stali sa akýmsi symbolom Lidíc.

Lidice spôsobili v júni 1942 šok a predstavovali v tom čase vrchol odhalenej nastickej brutality. Násillie tohto druhu nevyžaduje ani motív, ani dôvod. Postačí, že ho človek môže páchať. Mnohé miesta po celom svete nesú názov jednej malej, kedysi vypálenej českej obce. Lidice sú len pár kilometrov od Prahy, smerom na Kladno. Lidice sa stali pamätníkom ľudskej tragédie. Ticho, pokoj a pokora... Sú miestom so zvláštnou energiou, ktorú pocíti každý, kto sa sem rozhodne vypraviť. História nám jednoducho môže ukázať veľa dobrého, ale vo svojej pamäti má, bohužiaľ, aj také príbehy, udalosti a činy, ktoré by mali byť všetkým na výstrahu. Každé miesto má svoju pamäť... tak ako Lidice.

Lidice pro 21. století

Filipová Anna

Jsem tu. Zavřu oči a nasávám čerstvý vzduch. Nechávám se unášet atmosférou rozlehlého, téměř němého údolí klidu a míru. Sem chodím ráda. Vždy, když mi život protéká mezi prsty a čas neúprosně běží. V ty dny, kdy mě tento pocit ovládne, přijdu sem a nechávám svět, aby se na tu jednu chvíli zastavil. Dneska je hezky - slunce mi svítí do tváře a vítr mi mírně profukuje vlasy. Je tady krásně. Sedím na lavičce v oáze klidu. To ticho. Slyším jen vzdálené hlasy procházejících se lidí a listy na stromech, které jako když šeptají. Víím, že mi chtějí vyprávět. Hlavně ten jeden, pamatuje toho tolik. Cítím, jak mi chce zrovna dneska říct o tom, co se tu stalo před několika desetiletími v horkém, válkou poznamenaném létě roku 1942.

„Víš, to kmen, ten toho pamatuje. To já už na podzim ztratím svou sytě zelenou barvu a pak mě vítr odnese, kam se mu jen zachce. Ale srdcem a pamětí celého mého těla je právě peň. Jak umí nám listům líčit, co už zažil. Už velice dávno si nedaleko hrávali hoši na pískovišti, tu a tam prošli slečna s chlapcem, tlachajíce o svých nejtajnějších tužbách, přáních a pocitech, občas strom zaslechl, jak si žena se sousedkou jen tak tlachá o všem možném. Avšak žádná z těch osob mu v té době neutkvěla tak, jako ta jedna velmi mladá „dáma“. Sedávala na kameni vedle prutů, prý jako by si pokaždé knížkou listovala. Ráda si u toho tiše zpívala ty písně, které si její maminka pěla každý den doma k práci. Dítka každý den přicupitalo, posedělo a pak se zase loudavým krokem vracelo domů.

Tak tomu bývalo, než se zde rozlehly mužské rozhovory, výkřiky, přísné rozkazy a zvuky motorů aut, výstřelů z pušek i pistolí, výbuchů, které duněly celým údolím, a takové praskání, jako když si místní rošťáci rozdělali oheň poblíž mého malého stromku. Tohle praskání bylo ale hlasité a všude okolo. Najednou náš kmen pocítil silnou bolest. Ta krásná majestátní koruna se zlomila a upadla. Myslel, že se svým svrškem zemře i on sám.

Po pár dnech bylo po všem. Údolí zavalilo hrobové ticho. Z rušné vesnice plné veselých a spokojeně žijících lidí se stala němá pláň. Uběhly dny, měsíce, roky a náš vzkvétající kmen se konečně dozvěděl, co se té osudné noci, kdy všechno v údolí utichlo, v Lidicích stalo. V ten den tu promluvíly hlasy žen, které musely dlouhé roky mlčet, a konečně bylo nahlas vyřčeno, co všechno se po událostech na začátku června dělo. Děvče si už od podvečera 9. června 1942 pod strom nikdy sednout nestihlo, avšak její duch, stejně jako duch všech ostatních obyvatel, bude zde v Lidicích přebývat už navždy.“

Bum. Rána. Co se to stalo? Z hlubokého zamyšlení mě probudil hluk v dálce. Sluníčko se schovalo za mraky a vypadá to, že ještě dlouho nevyleze. Zvednu se z lavičky, chci se projít. Jdu pěšinou k růžovému sadu, mímám Horákův statek s památníkem popravených mužů. Pokračuji a zastavím se u soch lidických dětí. Nemůžu jít dál k sadu. Stojím a dívám se jim do očí. Vidím utrpení, slzy a nepochopení činů dospělých. Prosím, povídejte mi, jak jste válku a rok 1942 viděly vy.

Lidice pro 21. století

Kehartová Šárka

Každé století, každé desetiletí i každý rok s sebou přinášejí různě velké změny. Ovšem během posledních dvou let se jich odehrálo více, než bychom za tak poměrně krátkou dobu čekali. Mnohým z nás se obrátil život naruby. Avšak došlo by k tomu samému samovolně bez této situace? Bohužel nejsme žádní jasnovidci, abychom mohli odpovédět ano, nebo ne. S určitostí ale říci můžeme, že nám nijak nepomohla.

Při prvních pacientech pozitivních na covid se objevil mezinárodní strach. Nikdo nevěděl, co nás čeká a jak se zachovat. Ale to ještě nemluvíme o době, kdy se tato nám dosud neznámá nemoc rozšířila kontinentálně. Jestliže se dosud lidé „jen“ báli, pak v této době nastala čirá panika. Nemoc se šířila rychle a k tomu ještě s příznaky, které jsme nedokázali předvídat. Lidstvo se rozdělilo na skupiny očkovaných a neočkovaných a to dle mého názoru nebyl úplně nejlepší směr, kterým se vydat. Začala vlna plošných restrikcí a uzavírání všeho. Mezi to patří i mě přímo se týkající změna ve světě školství a distanční výuka na školách všech typů.

Studenti nedávali pozor, pokud nemuseli. Při online hodinách je to někdy opravdu těžké. Začali pracovat s internetem a ne se svojí hlavou, což jim úplně nemůžeme mít za zlé. Je samozřejmé, že zde nemluvíme o všech, protože jsme každý jiný, ale tato fakta platí o valné většině. Důsledky se projevily při hromadném návratu do škol. Najednou byl velký problém se při výuce soustředit a některé mezery v učivu byly nevratné.

Jednou z věcí, o které by nejen podle mne měla mít naše společnost více poznatků, je naše psychické zdraví, na které tato doba měla nevyčíslitelný dopad. Spousta lidí si ani nedokáže představit, k jak velké změně, zvláště pro některé z nás, vůbec došlo. Pokud měl někdo předtím například úzkosti způsobené lidmi okolo sebe, pak mi věřte, že se s největší pravděpodobností (neřešený) problém přinejmenším zdvojnásobil. Mentální zdraví je v současné době téma, které se začíná našťestí více a více řešit. No, „našťestí“... Nevím, jestli je přírůstek psychických nemocí zrovna štěstí, že. Ze svých poznatků ale mohu říci, že lidé mající problém teď ví, že v tom nejsou sami. Zvláště lidem mladší generace se dostává potřebných znalostí o těchto nemocech, jejich příznacích a o tom, jak se (ne)chovat k lidem, kteří jimi trpí. K tomu napomohl i rozvoj sociálních sítí v době covidové, kdy se různé platformy staly velmi užitečnými v oblasti vzájemné podpory. Tak se tomu stalo i v oblasti tzv. body positivity, kde alespoň část společnosti dělá pokroky.

Jedním takovým mým přáním je to, abychom do budoucna jen tak nesoudili ostatní. Nemáme totiž nejmenší tušení o tom, čím si prošli nebo dokonce stále procházejí.

Lidice pro 21. století

Vasilyeva Maria

Naši, nebo cizí? Kdo je kamarád a kdo nepřítel? Dané otázky a téma se v poslední době stávají čím dál tím aktuálnějšími. Obzvláště pro mě, protože jsem sama z menšiny, jsem Ruska. V Česku žiji skoro celý svůj život. Ale stala jsem se pro Čechy vsutku „jejich“? Nebo jsem stále cizí? V hlavě se mi promítají různé historické události: osud Židů v třetí říši nebo vysídlení Němců z Československa. Mysleli si, že jsou součástí národa, v jehož společnosti žili, ale v jednu chvíli se vše změnilo.

Moje mamka jela ve vlaku ve chvíli, kdy jí zavolal táta a oznámil, že mezi Ruskem a Ukrajinou začala válka. Rozbrečela se. Když jsme se o tom bavily doma, byla jsem zmatená. Připouštěla jsem si, že taková situace může nastat, ale doufala jsem, že Putin bude mít dostatek rozumu, aby to neudělal. Nerozuměla jsem, jak ve 21. století někdo může řešit problém válkou. Proč, když si stačí promluvit? Nejsme náhodou od dětství vedeni komunikovat? Jak může někdo nerozumět, že se válka dotkne všech? Navíc v době, kdy máme jaderné zbraně. Nejde zničit „pouze“ jednu zemi, aniž by byl zničen celý svět. Zemře tolik mladých kluků, kteří by mohli být v budoucnu skvělí manželé a otcové. A co moje rodina? Mám příbuzenstvo jak na jedné, tak na druhé straně. Navíc táta je teď v Rusku. Neviděla jsem ho skoro rok a půl. Co když zavrou hranice? To ho nevidím ještě déle? A dědeček? Je mu 86 let a každý rok se těší, až za ním v létě přijedu. Po tom, co zemřela babička, bydlí sám. Jak zvládne ustát zprávu, že se možná neuvídíme? Nejhorší však je, že do konfliktu můžou jít i moji bratřenci. Tím pádem bude moje rodina bojovat proti sobě? Jak se k situaci postaví moji kamarádi v Česku? Přestaneme se bavit? Tyhle myšlenky se mi pořád honily hlavou a měla jsem víc otázek než odpovědí.

Hned poté, co se v televizi a novinách objevily zprávy o začátku války, nám začali volat kamarádi a známí. Psali slova podpory a snažili se nás povzbudit, jak jen mohli. První zprávu jsem dostala od své kamarádky Bětky, se kterou se bavíme teprve několik let. Napsala: „Mášo, jak to máš zítra? Během této situace, co se děje, pochopím, že se asi zítra neuvídíme, ale prosím tě, jak se máš? Je u vás doma všechno v pořádku?“ Pouhých pár řádků, které mě však dokázaly hodně uklidnit. Řekla jsem si: „Není to tak zlý, kamarádi na tebe myslí a neotočí se zády.“ Druhý den jsme se sešly a Bětka mě objala. Byla jsem v šoku, protože vím, jak nesnáší doteky, a za celou dobu našeho přátelství nic podobného neudělala. Hodně to pro mě znamenalo.

Některé reakce mě překvapily. Například postoj mé nejlepší kamarádky, s níž se známe přes deset let. Čekala jsem na její reakci, ale nic. Když jsem jí zavolala a zeptala se, jestli ví o tom, že začala válka, odpověděla: „To, že je Putin idiot? Víím. Nežlob se, ale štve mě, že doma mluvíte rusky.“ Byla jsem překvapená. Dva blízcí lidé a takové různé reakce... Ne nadarmo se říká: „V nouzi poznáš přítele.“ Protože pro pravého přítele jsi vždy tím, kým skutečně jsi.

Historie nás učí, že když lidé začínají nahlížet na druhé jako na představitele nižší rasy, zařazovat je do škatulek „náš“ a „cizí“, aniž by se dívali na osobní vlastnosti člověka, uzavírají své srdce a budují v něm strach, podezření a nenávisť, nastávají války, holokausty a ničení národů. Bolí mě u srdce, když pomyslím na to, že proti sobě bojují bratři Slované. Nevím, jak se nynější situace vyvine, ale přála bych si, aby k sobě lidé našli opět cestu, nebyli si cizí a náš slovanský svět byl navždy propojen láskou a vzájemným porozuměním.

Lidice pro 21. století

Košťal'ová Eva

Svet sa zmenil a čo my na to? Nezmenili sme ho ja a moja generácia? Ak áno, prečo sa neteším z tohoto sveta?

Pravdou je, že mi chýba starý svet. Svet, v ktorom deti od malička behali bosé po tráve a po lese, po ihriskách a objavovali svet za celkom iných podmienok ako dnešné deti. Je mi ľúto, že namiesto toho, aby sa dnešné batolátá učili chodiť vonku a skúmali pritom prírodu a zvieratká, pozerajú na internete videá o prírode a zvieratkách, že namiesto toho, aby sa chlapci vonku naháňali s drevenými puškami a stavali bunkre, hrajú vnútri na hracích konzolách počítačové hry, že sa trinásťročné dievčatá trápia svojím výzorom a tým, koľko lajkov dostali na tej alebo tej fotke, namiesto toho, aby fantazirovali o svojom ideálnom chlapcovi z knižiek a delili sa o najnovší knižný objav so svojimi kamarátkami.

Mrzí ma, že veľa dnešných detí je „nútených“ vyrásť skôr. Mrzí ma, že veľa detí sa nikdy nebude prezliekať za rôzne kreatúry pomocou šiat, ktoré nájdu v šatníku rodičov. A prečo sa toto nikdy nestane? Lebo deti sú od malička zabávané kmitajúcou sa obrazovkou pred ich očami. Deti nebudú poznať nudu. A s nudou prichádza kreativita. A keď sa dieťa nikdy nebude nudiť, nikdy mu nenapadne obliecť si mamine svadobné šaty, obmotať si ocovu kravatu okolo hlavy, zobrať fixky do ruky a kresliť, akoby stena bola plátno a ono Picasso. Nezažijú pocit, keď budú štekať na svoju mamu dúfajúc, že pochopí, že sa hrajú na psíka, a napustí im misku vody, aby sa potom mohli snažiť napodobniť šteniatko, ktoré videli v parku piť z fontány. Nezažijú najlepší pocit skočiť v gumákoch do mláky a najlepšie pri tom ošpliechať maminku.

A možno sa pýtate, prečo mňa toto všetko tak mrzí? Lebo presne takéto momenty sú momenty, ktoré zo mňa vyformovali silného jednotlivca vo veľkom strašidelnom svete. Momenty, na ktoré keď sa spätne pozerám, som prinútená vždy sa pousmiať. Momenty, vďaka ktorým čerpám životnú energiu, keď už neviem ako ďalej. Ale čo budú mať deti, ktoré vyrástli bez takýchto kľúčových spomienok? Bude ich formovať nepravá realita socialných médií? Aký ľudia z nich vyrastú?

Nechcem, aby ste ma zle pochopili. Títo ľudia budú určite srdeční, láskaví a priateľskí, no nebude im chýbať pravé, hravé detstvo? Túto otázku sa už musíme asi iba ich o pár rokov spýtať a dúfať, že mali to pravé a hravé detsvo, aj keď o kúsok inak, ako sme ho my zažili.

Lidice pro 21. století

Šustek Michal

Pred rokom boli novinové články plné správ o novej variante ochorenia covid-19. Všetko bolo zatvorené, študenti sa vzdelávali dištančne a celý svet sa akosi spomalil. Prišlo leto a všetko sa začalo vracat' do normálu. Na jeseň sa situácia znovu zhoršila, ale obchody, školy ako aj niektoré spoločenské udalosti ostali otvorené/nezrušili sa. A teraz, keď sa zdalo, že sa svet začína vracat' do normálu, keď sa všetko otváralo, povoľovalo, tak sa stalo niečo, čo hádam nikto nečakal. Prišiel konflikt medzi dvomi štátmi, na ktorý sa uprel celý svet. Novinové články, doteraz plné počtami nakazených, úmrtí a prognóz, sa zmenili na články o Rusku, Ukrajine, o ľuďoch a vojakoch na danom území. Internet zaplavili hrozivé videá z ulíc miest po celej Ukrajine. Celý svet sa chvíľu nechápavo pozeral na besnenie ruských vojsk na ukrajinskom území.

Avšak potom prišla reakcia. Štáty celého sveta začali pomáhať Ukrajine, jej obyvateľom a vojakom, ako sa len dalo. Vznikali zbierky pre ukrajinské deti, ženy, obyvateľov, vojakov. Slováci a Poliaci, ku ktorým práve množstvo Ukrajincov uteká, hľadajú ubytovanie pre Ukrajincov. Dávajú im chaty, byty. Na jednej strane je veľmi pekné vidieť, ako sa celý svet dokáže zomknúť a aj cez stále trvajúcú covidovú hrozbu pomôcť iným. Na druhej je však veľmi smutné vidieť, prečo sa tak musí diať. Kvôli jednotlivcovi alebo skupine vplyvných trpia milióny nevinných obyvateľov štátu, ktorý mal smolu, že má práve tohoto suseda. Prečo sa teda svet nevie zomknúť aj v časoch, keď nám nič nehrozí a nikto neumiera?

Dôvod sme mohli pozorovať aj počas pandémie. Na začiatku sa všetci báli. Ľudia si pomáhali, šli sa rúška, tliekalo sa zdravotníkom. Ale ako čas plynul, ľudia strácali strach a prestali si pomáhať. Ľudia začali pandémiu využívať pre svoje vlastné potreby, obohatenie, zbieranie politických bodov a voličov. A keď prišla vakcína, o ktorú ľudia na začiatku pandémie tak prosili, tak sa nik nechcel očkovať. Prečo? Pretože sa ľudia nebáli. Znovu prichádzame k tomu strachu. Ľudia dokážu spolupracovať a pomáhať si, len keď pred niečím utekajú. Či už je to vírus, alebo vojna. Preto sa obávam. Čo ak vojna bude trvať tak dlho, že sa stane súčasťou bežného života? Ľudia sa prestanú báť. A keď sa nebudú báť, nebudú robiť nič preto, aby vojnu ukončili. Presne ako s covidom. Toto je reakcia ľudstva. Nereagujeme dlhodobo a vytrvalo voči hrozbe. Hrozbu naoko skrotíme, a keď už sa nám zdá byť bezpečne, tak začneme myslieť znovu len na seba, aj keď tá hrozba niekde inde stále pretrváva. Avšak nie u nás. Či už je „u nás“ dom, krajina, alebo kontinent. Hrozba je tu stále a mali by sme robiť všetko, čo je v našich silách, aby sme sa jej zbavili a následne pracovali ďalej spolu na tom, aby nám bolo lepšie. Všetci spolu.

DALŠÍ OCENĚNÉ LITERÁRNÍ PRÁCE

Lidice pro 21. století

Husáková Žofie

Domečky po stráni rozeseťé,
muškáty, jabloně, všude to krásně kvete.
Ze zahrady bzučí farářovy včely,
děti si hrají tak, jak by si hrát měly.

Pan řídící housle ladí,
zpěváčci se na kůru řadí.
Hospodyně peče křehký chleba,
k večeri ho bude třeba.

Babička se šourá k zápraží,
ať jí smavé slunce tváře oblaží.
Cestička z mlází se teplem tetelí,
vedou se po ní dva mladí dospělí.

V práci se tátové těší moc,
že je doma čeká klidná noc.
Vesnička krásná, snová,
těžko bys hledal jiná slova.

Nikdo, ani Bůh, nevěří té hrůze,
kdo vydal rozkaz té lúze?
Všude jen spoušť, hořící sutiny,
nikde nezůstal domek jediný.

Země se pořád třese,
pláč, strach a beznaděj stále se prostorem nese.
Holá pláň, základy kostela, statku a domu s nápisem „Škola, mé štěstí“
jsou jedinými svědky lidického neštěstí.

V hromadném hrobě leží mrtví muži, první oběti,
matky jsou daleko, pryč od dětí.
Ženy strachy, hrůzou bez sebe,
každý den modlí se, upírají oči na nebe.

Děti se ptají, žalují,
kam se poděli ti, kteří je nejvíc milují?
Ručku v ručce kráčí malí, bezbranní,
na smrt je vezou nelidští satani.

Lidice pro 21. století

Dřevěný kříž, lidí zástupy – první tryzna,
již není nikdo, kdo tragický osud Lidic nezná.
Vůle, odhodlání, sounáležitost,
výstavba nových Lidic je morální a vlastenecká povinnost.

Kromě domků vzniká také „Sad přátelství a míru“,
tehdy lidé měli ve zdar díla opravdovou víru.
Roste také galerie, muzeum,
každá lidická žena již má svůj dům.

Postupně však mizí pieta, úcta a nadšenců banda,
nahrazuje a vytlačí ji politická propaganda.
Rok se s rokem sešel, omítka se olupuje, růže vadne, usychá,
původní vznešená myšlenka zapadá do ticha.

Naštěstí se dobří lidé nevzdali,
spoustu nových nápadů společně získali.
Naděje umírá poslední,
proto se dnes svatební zvony v růžovém sadu rozezní.

Děti z Lidic tisknou se k sobě v sousoší, bdí nad svým rodným krajem,
místem, které bylo jejich rájem.
Na lidické území vrátila se pieta, úcta a osvěta,
kdo navštíví dnes památník,
odchází jako otřesený, ale poučený a vzdělaný návštěvník.

Hrdinové, mučedníci,
tátové, mámy, děti i strýci.
Skláníme se, ctíme vás,
nedovolme, aby nám věčnou vzpomínku odvál čas.

Lidice pro 21. století

Šebestová Zuzana

V České republice nežijí pouze Češi, Moravané a Slezané – ti se tu o své území dělí s příslušníky různých menšin. Jaké je jejich společné soužití? Zlepšuje se vztah původních obyvatel s menšinami v čase, anebo je tomu naopak? Lze s tím do budoucna něco dělat?

V České republice je být příslušníkem menšiny náročné. Většina českých obyvatel totiž nahlíží na každého, kdo se něčím odlišuje, tak trochu přes barevné sklo. Každý může mít české občanství a dokonale ovládat český jazyk, ale stačí být trochu jiného odstínu pleti anebo vyznávat odlišné náboženství, a už daného člověka nemálo obyvatel vnímá jinak.

Napadá mě hned několik menšin, se kterými se pravděpodobně setkal každý z nás a které nejsou vnímány na stejné úrovni jako původní české obyvatelstvo. Uvedu ke dvěma z nich příklad negativního stereotypního vnímání. Touto stereotypizací se žádného čtenáře nechci dotknout.

Obyvatelé z Ukrajiny do České republiky jezdí za prací kvůli nepříznivé situaci v jejich státu, i přesto tomu tak nemusí být vždycky. Vnímání jsou však spíše negativně, a to jako lidé, kteří by pro Českou republiku měli pracovat a nemělo by jim vadit, že jim platíme minimální mzdy. Přijde mi, že je část původních českých obyvatel bere tak trochu jako méněcenné.

Jako méněcenné také určitě mnoho Čechů, Moravanů a Slezanů vnímá Romy. Je paradoxem, že u nich je to s nálepkováním přesně naopak. Romové – lidé, kteří se práci vyhýbají, no není to k zamyšlení?

A co další menšiny? Vietnamci, Turci, Poláci, Maďaři, Rusové, jak je nahlíženo na ně? Všem se určitě ke každému z nich vybaví nějaký negativní stereotyp. Podle statistik sčítání obyvatelstva z roku 2021 jsou největší menšinou u nás občané slovenské národnosti. Zamysleme se nad tím, jak jsou přijímáni do naší společnosti.

Co může za takovéto přijímání minorit v České republice? Česká politika a kampaně s ní spojené často fungují na bázi strachu. Mnoho českých politiků má zvláštní tendence zastrašovat obyvatelstvo před jinými národnostmi, mezi Čechy pak vznikají k menšinám předsudky. Tento strach se spojuje s dalším, konkrétně s xenofobií neboli strachem z neznámého.

Další příčinou jsou vlastnosti většinového českého obyvatelstva. Z mého pohledu jsou Češi poměrně konzervativní, nemají rádi změny a jsou velcí nacionalisté. K těmto vlastnostem hodně přispěla minulost, hlavně předchozí režimy a 2. světová válka. Pokud se dříve někdo odlišoval, bylo na něj nahlíženo jinak. Socialismus vytvořil v myslích obyvatel České republiky bariéru, podobnou, jakou byla berlínská zeď. I přesto, že ta dnes už nestojí, východní část Berlína stále není na stejné úrovni jako ta západní a stejně tak přetrvávají následky bariéry proti změnám a rozdílu v myslích českého obyvatelstva. Nacismus doprovázel 2. světovou válku po celou dobu její historie. Tato rasová nenávisť se dotkla i bývalého Československa, které bylo po nějakou dobu jako protektorát součástí Velkoněmecké říše. Nahlížení na minority u nás nejvíce ovlivnilo manipulování s pohraničím, spojené se střídajícími se odsuny a přísuny německého a českého obyvatelstva.

A jak můžeme přispět k lepšímu nahlížení na menšiny? Seznámit se s jejich kulturou, zvyky, náboženstvím, něco se přiučit. A i když mnohdy některé tradice nedokážeme pochopit úplně, zkusme je brát alespoň trochu s respektem. Chtít změnit něčí zažitý zvyk je nemožné, protože jej prvně musí chtít změnit on sám. Všechno začíná u jednotlivce, stejně tak vnímání menšin. Vždyť kolikrát může mít Čech stereotypní poznámky i na obyvatele sousedního města.

Lidice pro 21. století

Lišková Sára

Člověk, nejpyšnější a nejvíce sebestředný tvor na zemi, je velmi zvláštní stvoření. Odjakživa se měl potřebu vymykát rytmu své mateřské planety a všemu ostatnímu živému i neživému na jejím povrchu. Hnal se dopředu za pocitem naprosté kontroly na úkor všech, až se nakonec postavil i proti svému vlastnímu druhu. Nakonec se před ním sklonilo vše živé i neživé, celý svět mu ležel u nohou a měnil se tak, jak si člověk přál. Až se toto přetváření světa ku obrazu svému člověku vymklo z rukou. Snad jako by se proti němu spíkl celý onen svět.

Ač si to mnozí nechtějí přiznat, přes vyspělost naší vědy a techniky se krok po kroku blížíme k nevyhnutelnému střetu s přírodními živly. Globální krize je strašákem, který dříve či později udeří. Tání ledovců, postupné vymírání zvířat, neobvyklé záplavy a období sucha, s nimiž souvisejí čím dál častější požáry. A to je jen počátek obřího problému, do něhož se lidstvo zaslepeně řítí. Avšak není jedinou věcí, které bychom se měli bát. Již teď zažíváme několik krizí současně, tu již zmíněnou s globálním oteplováním, ale i zdravotnickou nebo hospodářskou. A to vše jen díky neudržitelné výrobě a spotřebě. Mimo jiné se svět otřásá v očekávání nové války, dost možná třetí světové. A i když to stále může znít jako sci-fi, jako obava těch největších pesimistů z nás všech, jsou zde určité osobnosti, jimž je i to, co mají, stále málo a přály by si více. Otázkou zůstává, kdy (a samozřejmě jestli vůbec) vytáhnou na válečné tažení.

Dnešní svět však nevyvíjí tlak pouze na lidstvo jako takové, ale i na jednotlivé jedince. A přestože se může dnešní doba zdát přívětivější než kterákoli dřívější, nemusí tomu tak být. Zatímco mí rodiče vyrůstali ještě v komunistickém režimu, já jsem se narodila do demokratické republiky. Mám možnost se svobodně vzdělávat, cestovat, dělat v podstatě vše, co si usmyslím. Můj svět je snad nejvíce globální, co kdy byl. Přináší tisíce možností. Tisíce otázek. A ač na mne nikdo přímo nemíří pistolí, stále tu mám své demony, jimž musím čelit. Tlak společnosti, abych něco dokázala, když mám tu možnost. Tlak mne samotné. Otázky nejasné budoucnosti, individualismus, miliony věcí, které můžu mít, které mohu chtít. Ale co chci? Kdo jsem? A co se ode mě očekává? Čím dál častěji kolem sebe potkávám lidi s psychickými problémy, méně či více závažnými, a další lidi, jež je za to odsuzují.

Otázkou však je, jestli se svět změnil tak, jak si představujeme. Dnes je v rukou (především) mužů ve věku nad padesát let, obvykle prahnoucích po moci. Komfortu. Pohodlí. Jenže co jde ruku v ruce právě s onou pohodlností? Je to to, co chceme? Líbí se nám, kam se svět ubírá? Jak se nenápadně opět vychyluje ze své dráhy, ale i představě o všeobecné svobodě? A co my s tím, když se nejsme schopni poprat se změnami, které již nastaly. Krize s koronavirem nebo stále přetrvávající porušování lidských práv. Je toho tolik a stejně většina těch, jimž jsme svěřili svou důvěru, zavírá oči před zřejmým a chová se netečně. Nejen k aktuální situaci, k níž je potřeba se nějakým způsobem postavit. Proč? Protože dopad jejich pasivity se jich již nedotkne? Protože za „jejich“ dob to bylo nějak, tak proč by to dnes mělo být jinak? Ale co když jsme v situaci, kdy si nemůžeme přizpůsobovat vše kolem sebe, ale musíme přizpůsobit sami sebe?

Lidice pro 21. století

Klečková Markéta

Zmatek na nádraží. Vlak s neomezenou kapacitou cestujících. Pocit zoufalství. Bolest. Pach smrti. Moje cesta? Ne. Transport nákladákem taky není špatný. V zatuchlém, vlhkém, plesnivém, močí zapáchajícím nákladáku. Takového komfortu se vám dostane jen v kontejneru za kabinou. Kdo by kdy tušil, že se dáma poveze v nákladním automobilu?

Stydím se za sebe. Za to, jak jsem vyváděla při stříhání vlnitých tmavých kadeří, které mi už nesplývají po ramenou. Za to, jak jsem si ten zbyteček oblečení, co mi zbyl po příchodu do sprch, nechtěla svléct. Doopravdy nahá jsem nebyla ve sprchách. Tenkrát jsem měla důstojnost. Pocit, že se všechno může obrátit k lepšímu. Důvěru v sebe sama. Teď o sobě můžu říct, že jsem ztracená. Že se ze mě stalo nic. Nic, které stojí před dřevěnou boudou a ptá se samo sebe, co by se stalo, kdyby neuposlechlo rozkaz ženy v uniformě, z jejího pohledu běhal mráz po zádech. Rozkaz zněl jasně. „Transportiere die Leichen!“

Schovaná za maskou snažící se nevypadat jako troska, která se ze mě stala. Opakuji si, že pouze plním rozkazy, že nedělám nic zlého. Snažím se jen přežít a nedělat problémy. Nepamatuji si, kdy jsem se naposled dobře vyspala, kdy jsem neprobděla noci hrůzou a nespřádala strategie, co všechno se může stát, kdyby... Stala se ze mě loutka. Loutka ovládaná monstry. Loutka nosící tenhle nepohodlný hábit a myslící si, že je na tom dobře ve srovnání s ostatními.

Ať už je tenhle nepadnoucí hábit sebevíc nepohodlný. Co bych dala za boty. Sotva začínalo svítat, když nás vzbudil jekot sirén a my byly vyhnány na jeden z pravidelných denních pochodů. Kůži na chodidlech jsem měla popraskanou. Člověk by si myslel, že po tom množství absolvovaných pochodů bych bolest při našlapování na ostré kameny už neměla cítit, ale opak je pravdou. Lepší soustředit se na popraskaná chodidla, na pár hodin se soustředit na něco jiného než na život v tomhle vězení.

Vězení... Pracovní tábor pro politické vězeňkyně. Co si má místo, na kterém tento tábor stál, pamatovat, jaké si má uchovat vzpomínky? Vzpomínky na osudy lidí. Vzpomínky na nevinnost, nevědomost a bolest těchto lidí. Pocit prázdnoty. Pocit viny. Zoufalý křik o pomoc, naivní myšlenky, že by je někdo mohl slyšet a zachránit. Vzpomínky místa, kde byli lidé zbaveni svých práv. Kde se z nich stávaly loutky poslouchající rozkazy. Co si má toto místo pamatovat? A co si, bohužel, pamatuje?

Lidice pro 21. století

Trojan Nicolas

V dnešnej dobe sa slovo „pamät“ spája s počítačmi, v minulosti sa často skloňovalo s ľudským zabúdaním. Nie raz sme počuli niekoho povedať, že zabúdať je ľudské. Našou otázkou ostáva: Majú i neživé veci túto vlastnosť? Je u nich táto vlastnosť podstatná? Môžeme ju využiť v náš prospech?

Na hodinách dejepisu sme sa učili, že históriu nie je možné realizovať ako pokus z fyziky ani vypočítať ako príklad na hodine matematiky. Môžeme ju poznať iba z rôznych druhov historických prameňov, ktoré sa zachovali z minulosti. Mnoho z nich má formu písomných listov, poprípade kníh, no jestvujú i pramene hmotné, obrazové či ústne. Všetky tieto pramene majú rovnakú vlastnosť. Vznikli na nejakom mieste v danom čase. Toto miesto, rovnako ako pramene, hovorí o udalostiach, ktoré sa tam stali, ale aj o ich veku. Presne z tohto dôvodu môžeme usúdiť, že každé miesto má svoju vlastnú „pamät“.

S postupom času si zvykneme pamätať čo raz menej udalostí, ktoré sa nám v živote prihodili. Pre miesta, na rozdiel od ľudí či života v nich, je neľahké zabúdať. Ľudia, ktorí sa síce nenarodili na takom mieste a nezažili to, čo generácie pred nimi, stále môžu nadobúdať ich stratené vedomosti. Preto tento fakt o miestach odzrkadľuje možnú budúcnosť ľudstva a jeho najdôležitejšie míľniky. Hovoríme, že poučiť sa z minulosti je jedným z esenciálnych faktorov pokračovania ľudskej existencie.

Využitie pamäte miest ľuďmi sa v histórii udialo už niekoľkokrát. Išlo o záznamy miestnych udalostí do archívov či tvorenie bojových taktík v ich teréne. Posledné storočie zažilo ľudstvo dve svetové vojny, ktoré zanechali v mnohých miestach, ako sú príkladom obec Lidice či niekoľko koncentračných táborov po celej Európe, nezabudnuteľné jazvy. Zachovanie historických miest je jedinou cestou, ako zabezpečiť ich význam. Zničením všetkých pamätných miest budeme len opakovať tie isté chyby alebo sa nenaučíme využívať ich kladné stránky. Miesta nás učia nezabúdať na historické udalosti s nimi spojené, rovnako ako nám život prináša skúsenosti. Každé miesto na Zemi je preto archívom svojej minulosti.

Lidice pro 21. století

Blahoudková Tereza

Změna je neustálá a málokdo z nás si ji uvědomuje. Měníme se my všichni, mění se náš vzhled a naše osobnost a stejně tak se mění svět kolem nás. To, co dříve bývalo každodenní realitou našich babiček a prababiček, je pro nás často jen součástí černobílých fotografií a hodin dějepisu. Přesto si sami sobě musíme položit jednoduchou otázku: „Svět se změnil, jak se k tomu postavíme?“

Za posledních sto let se celý svět změnil tak rychle, že řada generací, mezi které sami patříme, si to téměř ani neuvědomila. Ještě na počátku dvacátého století nám vládl císař a častěji než automobily jste na ulici mohli potkat kočáry. Poté přišla první světová válka a svět, především celá Evropa, se otrásl v základech. Nic už nebylo stejné jako dřív. Tradice a jazyky v té době prošly velkými změnami stejně jako lidé, kteří v té době žili. Po válce byl svět pro mnoho lidí mnohem komplikovanější než před válkou a stejně jako dnes se mnoho lidí ptalo: „Co teď budeme dělat?“ Udělali to, co lidstvo má ve vinku již velmi dlouho – přizpůsobili se. Během dvacátého století se událo tolik příšerných a tolik nádherných a pokrokových věcí, co jen dokážeme napočítat. Byly ty nejhorší války a jako odpověď na ně vznikly mírové spolky, byly světové pandemie a lékařství dosáhlo rozmachu.

Změna světa je přirozený chod věcí, který nedokážeme ovlivnit a možná bychom ani neměli. Já věřím, že lidstvo ještě nedosáhlo toho největšího rozmachu, na ten si ještě budeme muset počkat. Ještě zbývá tolik věcí, kterých můžeme dosáhnout, a vše, co se v minulosti stalo, nás posouvá o krok blíž k vědění, poznání a uvědomění si našich chyb a předností. Svět se změnil a stále se velmi rychle mění, možná rychleji než dřív. Přesto věřím, že stát v cestě této změně by byla chyba. Měli bychom se jí postavit, ale ne abychom jí bránili, ale abychom dokázali poznat ne ty špatné věci, které nám přinesla a ještě přinese, ale ty dobré, které bychom bez těchto změn nikdy nepoznali. Otázka tedy byla „co my na to?“ a má odpověď je, že jsme se také změnili, a to možná více, než jsme si ochotní přiznat, nehledě na to, jestli byly změny špatné, nebo dobré, a jestli se svět změnil k lepšímu, nebo ne. Tyhle změny jsme uskutečnili my a my se s nimi musíme naučit žít a přijmout je do svých životů.

Lidice pro 21. století

Zámečnicková Amálie

Stromy provázejí lidstvo od pradávných časů a jsou naším významným společníkem. Hledáme u nich energii, objímáme je a schováváme se před slunečními paprsky pod jejich korunou. Stromy mají tělo i duši. Hodnota stromu v dávné minulosti byla vnímána jinak než v dnešní době. O jednom takovém stromu vím a chci se o to s vámi podělit. Byla jsem u zasazení tohoto stromu na zahradě naší bývalé základní školy v Botanické ulici v Brně. Je to dceřiný štěp památné lidické hrušně.

Tento projekt pod názvem „Posel naděje“ zorganizoval Občanský spolek Lidice a naše základní škola byla v pořadníku. Čekala na ten slavný den, kdy bude za přítomnosti všech zaměstnanců i žáků školy a významné brněnské osobnosti válečných let, generála Emila Bočka, hrušeň zasazena na čestném místě zahrady.

Proč tolik povyku kvůli jednomu ovocnému stromu? Většina z nás ví, když se řekne slovo Lidice. Víme, že to byla vesnice ve Středočeském kraji, která byla za druhé světové války, dne 10. června 1942, vyhlazena německými nacisty v rámci heydrichiády. Došlo k vyhlazení Lidic, jejich srovnání se zemí. Nacisté nechtěli nechat vůbec nic, aby ani po několika desítkách let si lidé nemohli vůbec nic z vesnice vybavit. Zbourali domy, kostel, školu, pokáceli stromy, vytrhali keře. Dokonce i koryto potoka posunuli o kousek dál. Ale něco přehlédli. Malý strom, hrušeň, kterému střelba urazila špičku koruny. Nacisté si mysleli, že je stromek zlomený, ale ten dál rostl do dnešního krásného stromu, který zůstal jedinou památkou na Lidice. Doložené fotografie na poválečných pohlednicích ze stejného místa dokazují přítomnost stromu dříve a dnes.

Lidická hrušeň byla dne 11. července 2007 odborem životního prostředí prohlášena za památný strom České republiky. Její potomek stojí na zahradě naší bývalé školy pět let a měl už také první hrušky. O strom se starají žáci, aby tu zůstal nejen pro ně, ale i pro další generace jako vzpomínka na Lidice a jejich obyvatele.

Lidice pro 21. století

Vimmerová Eliška

„Schutzstaffel!“ zakřičel jsem těsně po tom, co jsem surově rozrazil dveře starého, sešlého bytu. Svou práci nenávidím. Doslova se mi přičí. Ale nemůžu to na sobě dát znát, natož to nahlas říci. Především to nesmí zjistit můj otec. Jsem si jistý, že by ho to naprosto zdrtilo. Právě kvůli němu tuhle práci dělám, pokračuji v jeho stopách. Takže mi nezbývá nic jiného než zatnout zuby a nemyslet na ty desítky lidských životů, které jsem zničil. Proč? Protože pomáhali lidem, kteří jsou jiní, třeba Židům.

Když jsem byl menší, žádné rozdíly jsem nevnímal. Ale postupně začali všichni kolem mě hlásat, že někteří jsou jiní, prý horší. Nechápal jsem to. Otec mi to opakoval pořád dokola. Nakonec jsem to vzal jako skutečnost, nepodloženou, kterou jsem nechápal a o níž jsem nevěděl, odkud přišla. Stokrát opakovaná lež se stává pravdou.

Opět jsem stál v cizím bytě, sledován očima nervózního člověka, který se snažil skrýt obavy a nenávisť k příchozímu. Nenávisť ke mně. Muž zvedl oči od země a vztyčil hlavu.

„Žiji v tomto bytě sám. Nemáte tu co pohledávat,“ řekl tichým, ale zřetelným a pevným hlasem.

„Vláda Německé říše obdržela podezření o skrývání nenahlášené osoby v tomto bytě. Je nutné toto podezření prošetřit,“ odrecitoval jsem už stokrát opakovanou frázi.

Obešel jsem nehybného muže a vešel do malé kuchyňky. I přes stáří bytu byla dobře udržovaná. Lehl jsem si na zem a podíval se pod stůl a lavici. Zvedl jsem se a pokračoval jsem do ložnice. Opět jsem si lehl a následně zkontroloval nejčastější úkryty hledaných osob. Nic. Zvedl jsem se. Muž se mezitím nepozorovaně přiblížil a teď mě sledoval ze dveří. Pokoušel se vypadat klidně a je nutno podotknout, že se mu to poměrně dařilo. Pochmurně jsem si uvědomil, že nahlášená podezření jsou většinou pravdivá. Sklopil jsem oči k zemi. Vrátil jsem se do kuchyně. Až teď jsem si všiml nenápadných dveří, které jsem měl v zákrytu, když jsem do kuchyně poprvé vstoupil. Vydal jsem se k nim. Po několika krocích jsem si všiml nepatrné změny v mužově doteď pravidelném dýchání.

Stiskl jsem kliku. Když se dveře se skřípáním otevřely, ocitl jsem se v malé místnosti se zásobami jídla. Díky několikaleté praxi jsem si ihned povšiml skuliny mezi skříněmi. Byla malá, ale tušil jsem, že jako úkryt dostačující. Stačily dva kroky. Zarazil jsem se. Mezi skříněmi stál mladý muž. Obvykle bych ho ihned bezmyšlenkovitě spoutal, vždy jsem to tak dělal. Ale nyní mě něco zarazilo. Něco bylo jinak. Naklonil jsem hlavu lehce do strany. Ten, který stál přede mnou, mi byl neuvěřitelně podobný. Jako bych se díval do zrcadla. Krom oblečení byl ještě v jediné věci jiný než já. On měl dnes zemřít. Na čele se mi objevila vráska. Proč? Proč on ano, a já ne? Jaký je mezi námi rozdíl? Jediným rozdílem byla lesklá, zlatá hvězda na jeho potrhaném kabátu. Žádnou jinou odlišnost jsem nenašel.

Popadl mě vztek. Neviditelný, ale cítil jsem ho. Byl jsem našťvaný na tátu a styděl jsem se za jeho názory. V tu chvíli jsem pochopil. Otočil jsem se na patě a obešel jsem muže, který mě zděšeně sledoval ze dveří s neblahým očekáváním a s pocitem, že tuší, co bude následovat.

„Nenašel jsem zde žádnou hledanou osobu, podezření bylo chybné,“ prohlásil jsem a otočil se k odchodu. Poslední, co jsem zahlédl, byl nechápající pohled muže. Přisahal bych, že po tom, co jsem zavřel dveře, si nahlas oddychl.

Vím, že oni jednou zjistí, co dělám, a nemilosrdně mě za to potrestají. Dnes jsem ale pochopil, co je správné. Budu v tom hrdě pokračovat s nadějí, že zachráním co nejvíce nevinných lidských životů. Ať si otec říká, co chce.

Lidice pro 21. století

Karasová Terézia

Na Slovensku žije mnoho národnostných menšín, avšak medzi najviac kritizovaných patrí rómska národnostná menšina. Vzťahy medzi rómskou a nerómskou spoločnosťou sú výrazne negatívne. Rómovia žijú na území dnešného Slovenska od 15. storočia, niektoré menej spoľahlivé pramene ich na tomto území nachádzajú už v 13. storočí. Až do prvej svetovej vojny formoval ich spolužitie s majoritnou populáciou svet miest a dedín. Rómovia nevlastnili pôdu, často pracovali na poliach ako nádenníci, pričom odmenu im vyplácali v naturáliách. Ďalšími typickými rómskymi povolaniami boli kováčstvo, hudobníctvo, podomové drobné služby. Ustálené pomery vytvorili vzťahy vzájomnej potreby Rómov a ich susedov. Tieto väzby boli poznačené vyvyšovaním sa majoritnej populácie nad Rómov, ktorých zväčša brali ako obyvateľov druhej kategórie.

Hľadieť na Rómov z osád ako na ľudí, ktorým sa po dlhodobom živote v spoločenských deformáciách rozsykala morálka, ktorí nadpriemerne trpia chorobami, neraz pre ľahostajnosť k privádzaniu potomstva na svet a k starostlivosti oň, ktorí majú priemerne nižšie intelektuálne schopnosti, lebo to do nich zakódoval ich odveký svojský spôsob života, nie je rasizmus, ale realizmus. Sociálne napätie medzi majoritnou populáciou a Rómami v súčasnosti zvyšuje aj pomerne vysoký stupeň kriminality neintegrovaných Rómov, extenzívnejšie reprodukčné správanie rómskeho obyvateľstva, neprispôsobilosť či zlé susedské vzťahy. Taktiež odlišná kultúra rómskej menšiny a celkový spôsob života Rómov sú občas majoritnou populáciou vnímané negatívne a panuje názor, že značná časť Rómov sa nevie, alebo možno ani nechce adaptovať na bežné spoločenské normy.

Väčšina sociológov však tvrdí, že majorita citlivo vníma ani nie tak etnickú odlišnosť Rómov, ako skôr kultúrnu odlišnosť a odlišné vzorce správania rómskych komunít, a keďže výraznejších pozitívnych aktivít zo strany rómskeho etnika je veľmi málo, nemá čo prevážiť všeobecne negatívny postoj voči nim, čo dokumentuje aj fakt, že rómska menšina je dlhodobo jednou z najodmietanejších skupín v slovenskej spoločnosti. Nerómovia žijúci v blízkosti koncentrovaných rómskych zoskupení neraz uvádzajú, že majú vyšší pocit ohrozenia kriminalitou, pričom ich negatívne postoje k Rómom bývajú formované aj zlou osobnou skúsenosťou. Spolužitie Rómov s nerómskym obyvateľstvom našich miest má nemálo problémov, a to hlavne v oblastiach, kde sa nachádzajú koncentrované rómske osídlenia. Tu býva badateľné napätie vo vzájomných vzťahoch. Dokonca aj medzi časťou rómskej minority vládne určitá apatia voči majoritnému obyvateľstvu. U Rómov najčastejšie prevláda akýsi pocit nedôvery k dominujúcej časti spoločnosti a jej inštitúciám. Taktiež pociťujú vylúčenie z účasti na verejnom živote.

A práve preto si myslím, že tento problém je v spoločnosti veľmi dôležitý a mnoho ľudí tento problém ani nevníma. Všetci ľudia by sa mali naučiť spolužitiu v spoločnosti, nevytvárať zbytočné konflikty a snažiť sa pomáhať si.

Lidice pro 21. století

Pincová Elena

Téma „Naši, nebo cizí? (soužití s příslušníky různých menšin mýma očima)“ jsem si vybrala, protože osobně znám a mám mezi spolužáky příslušníky vietnamské a romské kultury. Má spolužačka a zároveň i kamarádka vietnamského původu se jmenuje Dang-Vu-King-Anh. Naše první setkání bylo ve školce, kde jsme jí pro její složitě a pro nás nevyslovitelné jméno začali říkat Kačenka. Jako malé děti jsme ji mezi sebe přijaly s úsměvem a přátelsky a vůbec jsme nevnímaly, že by mohla být „jiná“. Její rodiče se poznali v Plzni, kde se Kačenka narodila, a poté se přestěhovali do našeho města. Kačenky maminka vůbec neumí česky a její tatínek jen trochu. Oba pracují od rána do večera v obchodě, který je v přízemí jejich domu. Kačenka společně se mnou nastoupila do stejné základní školy, a tak jsme spolužačkami již sedm let. Staly se z nás kamarádky, které spolu občas po škole zajdou do knihovny.

Kačenka je však velice tichá, zakřiknutá a málo komunikativní. Svůj volný čas ve škole tráví na mobilu namísto toho, aby si s námi povídala. Mnohdy je mi při pohledu na ni smutno, že je tak sama, proto se jí snažím rozptýlit, rozveselit a zapojit do dění ve třídě. Jen nevím, zda i Kačenka to tak chce. Protože rodiče tráví veškerý svůj čas prací v obchodě, je Kačenka stále sama, a to i na učení, se kterým jí nikdo nepomáhá, a to právě asi i proto, že rodiče česky moc neumí. Snažím se jí být ve škole nápomocná a ráda jí, když mě požádá, látku vysvětlím. Nejvíce ji baví anglický jazyk, který také dobře umí, protože má kamarádku v Anglii, se kterou si volá. Jednou jsem byla u Kačenky na návštěvě. Jejich byt je malý a útulný. Pamatuji si skříň, na ní mísu s ovocem a pod ní peníze, které tam ukládají na památku svých blízkých zesnulých.

Dle chování Kačenky a jejich rodičů mohu říci, že Vietnamci jsou tišší, soběstační, uzavření a velmi pracovití. Snaží se svým dětem zajistit dobré vzdělání, a to i na prestižních školách. Slaví mnoho svátků, jsou nábožensky založení a věřící. Vietnamské děti žijící v České republice jsou nazývány „banánové děti“ pro svůj asijský vzhled (žlutá barva pleti) a osobnost ovlivněnou evropským prostředím.

Druhou národnostní menšinou, kterou jsem poznala a znám, jsou Romové. Ti se cítí být odmala odmítáni a odstrkovaní, kvůli předsudkům, které o nich lidé u nás mají. Jen málo z nich dokáže vystudovat střední nebo dokonce vysokou školu, aby pak mohli pracovat jako právník nebo lékař. Většina je pak spíše odkázaná na fyzické práce. Romové mívají hodně dětí, žena se stará o domácnost, jídlo a oblečení. Dvě mé spolužačky jsou romského původu a jsou to sestry. Do našeho města se přestěhovaly z Anglie a nastoupily k nám někdy ve třetí třídě. Alenka je o rok starší než Kristýnka. Tatínek jim umřel a jedna ze sester bydlí s maminkou a druhá s babičkou. Vzdělání pro ně není moc důležité, nejsou k tomu vedeny a nikdo jim s učením nepomáhá.

Jsem ráda a vážím si toho, že jsme kolektiv spolužáků, který je přátelský a nikoho neodsuzuje pro jeho barvu pleti. Je mi dvanáct let a naštěstí jsem se doposud nesečkala se situací, kdy by někdo někoho urážel nebo mu dokonce ubližoval kvůli tomu, že je jiné národnosti. Jsem skautka od svých šesti let a právě skauting vede děti a mladé lidi k soudržnosti a sounáležitosti. Kamarádství je zde nadevše.

Když tak přemýšlím nad soužitím s příslušníky jiných menšin, kladu si otázku: „Proč někteří lidé odsuzují ty, kteří se jinak chovají nebo jinak vypadají?“ Každý jsme přeci jiný, jinak se chováme, jinak reagujeme a někteří mají jinou barvu pleti, jsou jiného původu, z jiné země, ale právě tyto odlišnosti z nás dělají jedinečné osobnosti.

Lidice pro 21. století

Malík Matěj

Když jsem se 24. února tohoto roku ráno vzbudil, svět, který mě přivítal, se zdál na první pohled stejný jako kdykoli jindy. Promnul jsem si unavené oči a mžouraje do šedivé prázdnoty studeného úterního únorového rána jsem nahmatl zpod polštáře telefon. Je to možná klišé, ale už od prvních ranních chvil mě obklopoval zvláštní, až svíravý pocit. Jako by mé podvědomí vědělo cosi, o čem by mě samotného nenapadlo být jen stroze uvažovat. Již v následujících chvílích jsem po přečtení několika novinových titulků byl schopen tuto „náladu“ pojmenovat. Byl to strach.

Situaci na Ukrajině sleduji už dlouho. Mám tedy za to, že se v aktuální situaci orientuji dobře. Přesto jsem byl, až do posledních chvil, bytostně přesvědčen, že k další eskalaci konfliktu nedojde. Mýlil jsem se. Strašně jsem se mýlil. A se mnou i celý svobodný svět. Když jsem tu nešťastnou novinu náležitě vstřebal, chvíli jsem jen tak nehybně ležel v posteli a přemýšlel, co bych měl teď udělat. Chtěl jsem něco udělat. Strašně moc jsem chtěl. Jenže co? Poprvé v životě jsem cítil absolutní bezmoc. Nakonec jsem udělal to jediné, co mi přišlo správné a zároveň dosažitelné. Šel jsem do školy.

Moji spolužáci zažívali podobné pocity, jaké zmítaly i mnou. Všichni jsme pochopili, jak závažná situace nastala. Podobně na tom byli i naši učitelé. Většina se ani nepokusila o normální výuku a pouze udávala debatám a spontánně vznikajícím zpravodajským redakcím potřebnou organizovanost. Jak den postupoval, ze všech stran se najednou začaly ozývat hlasy volající po činech. Začali jsme vyvěšovat plakáty, sepsali jsme prohlášení o vyjádření podpory ukrajinským studentům, k vlajce české jsme přidali vlajku ukrajinskou, vybrali peníze na charitativní fondy. Jak lidé pobíhali sem a tam, protože támhle teď někdo mluví, tenhle něco řekl, jinde zase potřebují pomoci s tímhle a tady zase s támhletím, zaplavil mne náhle pocit jednoty. Bylo to, jako by to pro nás bylo přirozené. Pro nás všechny. Postavit se proti bezpráví a pošlapávání lidských práv spontánně, přímo na půdě naší školy. S transparentem, nikoli se zbraní v ruce. Byl to neuvěřitelný zážitek. Nikdy jsem si nepřipadal méně sám.

Po zbytek dne jsem usilovně přemýšlel nad tím, jak se to vlastně celé seběhlo. Kdo vydal první pokyn? Čí to byl nápad? A jak je možné, že jsme se toho chopili s takovým nadšením všichni? Tedy i ti, které za normálních okolností takové věci vůbec nezajímají?

Jako na spoustu jiných věcí, i zde mi odpověď nabídla historie. Vždyť přeci my, Češi, studenti a naši učitelé, to máme v krvi. Máme nejednu zkušenost, kdy se morálně poraněná společnost obrací ke svým nejmladším, byť si to sama neuvědomuje, a shledává, že ti na to mají jasný názor. Máme nejednu zkušenost s válkou, ve které agresor pod záminkou ochrany národnostní menšiny napadne sousední stát a svobodný svět ho při tom nechá. Vždyť Krym je pohraničí. Putin je Hitler. A Ukrajina je Československo.

Rok 1939 už svou paralelu našel, je jí rok 2022. Nedopusťme, aby i rok 1942, a konkrétně pak datum 10. června, našlo tu svou. Svět se změnil, tak co my na to? Sláva Ukrajině. Sláva Československu. Odpočívajte v pokoji.

„Svoboda je nedělitelná, a pokud je na světě jeden člověk zotročen, nejsme ani my svobodní.“

John Fitzgerald Kennedy

Lidice pro 21. století

Málková Simona

Musím říct, že lidé jsou opravdu zvláštní. Ale jak to vlastně můžu říct? Pozoruji je už delší dobu. No, vlastně už hodně dlouhou dobu. Na tomhle místě stojím od konce minulého tisíciletí. Ale už předtím jsem měl možnost je sledovat. Vlastně jednoho konkrétního člověka. Tedy byla to vlastně žena. Jmenovala se Marie Uchytílová a stvořila mě. Tedy ona přímo ne, protože to za svého života nestihla, avšak její rodina a další lidé její práci dokončili. Ale proč vlastně?

Jsem totiž symbol. Symbol všech malých i větších dětí, které se staly oběťmi holokaustu. Nejedná se jenom o ty, které přišly o život, ale i o ty, jež přišly o své rodiny a domovy. Dokud budu stát, lidé na ně nezapomenou, protože já nesu jejich podobu. Jejich odkaz. Jejich památku.

Mohli byste se ptát, proč jsem vlastně na tomhle konkrétním místě. Proč bych nemohl být někde jinde? Má to velice jednoduché a smutné vysvětlení. Dřív, ještě než mě stvořili, se na tomhle místě stalo neštěstí. Vesnice, ve které stojím, byla vypálena a prakticky srovnána se zemí. Její obyvatelé byli buďto zastřeleni, nebo posláni do koncentračních táborů. Mezi nimi i děti.

Každý den se na mě jezdí kouknout mnoho lidí. Já je vidím, i když oni o tom nevědí. Jsou to lidé všech věkových kategorií a každý z nich je úplně jiný. Ale i přes všechny své odlišnosti mají jednu věc společnou. Nejezdí se na mě kouknout jenom proto, že jsem hezký. Oni totiž hlavně nechtějí zapomenout, co se tady stalo. Nechtějí, aby se tragická minulost opakovala. A já jsem tady, abych ji připomínal, a dělám to s hrдостí. Musím se vám totiž přiznat, že já stále věřím v lidi. Možná se ptáte: „I přes to, co někteří lidé na tomto místě provedli?“ Ano, i přesto. Tamti lidé udělali hrozné věci, avšak proč odsoudit všechny za činy jenom několika jedinců? To sice jejich činy v žádném případě neomlouvá ani nepromíjí, právě naopak, ale lidé jsou špatní a dobří. A já věřím na dobré lidi. Bez nich bych totiž vůbec nevznikl. Vůbec bych tu nestál, nikdo by si nepamatoval tohle místo a vesnici, která tady byla. Vždyť celý ten nápad, že bych měl být vytvořen a dán sem na památku, vznikl jenom a pouze z dobré vůle. Pravidelně se u mě objevují květiny a malé dárky. Ale ty nejsou pro mne. Jsou pro ty děti, za které tady stojím. A kdo jiný by tohle všechno dělal, když ne dobří lidé?

Dobří lidé se snaží. Snaží se nezapomenout, vykompenzovat zlé skutky těmi dobrými, a udělat tak svět lepším místem. To přeci nemůžeme nechat bez povšimnutí. Přesně proto v ně věřím. Oni neztrácejí naději, a to si nepochybně zaslouží váš i můj obdiv.

Teď už jste si asi mohli domyslet, že jsem Pomník dětským obětem války v Lidicích. Ano, jsem sousoší z bronzu. Jak bych vám tedy mohl tohle všechno vyprávět? Je to proto, že nejsem jenom neživá věc. Jsem mnohem víc. Já jsem všechny vzpomínky, které do mě lidé uložili. Jsem všechny ty emoce, které lidé cítí při pohledu na mě. Nejsem jenom sousoší. Jsem také svým způsobem místo. A každé místo má svou paměť.

Lidice pro 21. století

Patočka Benedikt

Svět se změnil, co my na to? My jsme se nepochybně změnili s ním, otázkou je, jestli jsme se změnili k lepšímu. Co by nám asi řekli Churchill nebo Roosevelt na naše dnešní počínání? Jen těžko můžeme tvrdit, že by s námi byli spokojeni. Vždyť necelých osmdesát let poté, co ukončili druhou světovou válku, v Evropě vypuká další.

Od mnichovské dohody uběhlo hodně času a v mnoha ohledech jsme se jistě změnili, bohužel pro nás jsme se ale očividně vůbec nepoučili. Proč se teď k Ukrajině stavíme stejně jako tehdy západní mocnosti k československým Sudetám? Je snad pro nás taky jen nějakým nezajímavým místem ve východní Evropě? Musí Kyjev či Charkov postihnout stejný osud jako Lidice a Ležáky? Možná, že až zmizí z mapy, uvědomí si západ, že hodnoty, které jsme během druhé světové války bránili, jsou už mrtvé...

Při zpětném pohledu na boj s nacismem všichni obdivujeme statečné jedince, kteří se nebáli bojovat proti tomu, co považovali za špatné. Rozhodné politiky, kteří odmítli změnit své názory a ustoupit od svých zásad, či „řadové“ vojáky, kteří se dobrovolně hlásili do první linie. Jak by dnes vypadala naše civilizace, kdyby se naši předkové chovali stejně jako my? Existovala by tato soutěž, kdyby Francie nevyhlásila válku Německu, protože by to nebylo ekonomicky výhodné? Co kdyby naše exilová vláda místo parašutistů do protektorátu poslala obvazy a léky, protože by nechtěla „vyhrocovat situaci“?

Hrůzy druhé ze světových válek si často připomínáme pod heslem „Nezapomeneme“. Možná, že se nám daří nezapomínat na místa bitev a jména hrdinů, ale pomalu zapomínáme, za co jsme tehdy bojovali. Proti komu? To je jednoduché zodpovědět: proti nacistům a jejich zvrácené ideologii. Ale za co? Pro jaké hodnoty bylo tolik lidí ochotných padnout? To pravděpodobně už mnohem dříve skvěle vystihli Francouzi, byla to svoboda, rovnost, bratrství. A já věřím, že to byla i víra v lepší zítřky. Víra, že po tomto konfliktu už se státy vždy dokážou dohodnout a spojit se proti společnému nepříteli.

Bohužel se tak nestalo. Evropa usnula na vavřínech. Zapomněli jsme, že náš kontinent vždy byl tím nejkrvavějším, a mysleli jsme si, že na mír máme nárok. Nedávné události nás ale vyvedly z omylu. Mír není standard, mír je luxus, za který se platí. Mnoho z našich předchůdců prokázalo, že se nebojí za něj zaplatit cenu nejvyšší. A co my? Vyměnili jsme principy za prosperitu a pohodlí? Změnili jsme se i v tomhle ohledu?

Lidice pro 21. století

Sakalová Magdaléna

I když se to možná nezdá,
je tam teď pěkně, uklizeno, čisto,
pamatuj, paměť má každičké místo.

Procházím se městem,
náhle mráz mi přeběhne po zádech,
nohy se zastaví, dlouhý nádech, výdech.

Neznám tu strašlivou minulost,
pýchu, nenávist, zášť a zlost.

Lesy, louky, moře, návsí, ulice,
je jich na světě tisíce,
které vypráví zcela zřejmě příběh svůj,
přitom tváří se nehybně, stůj co stůj.

Jiná stejně klidně leží,
co se však stalo, pochopit se dá stěží.

Dům se zdá být v pořádku, opravený, má nový kabátek.
Jenže co se bude dít, když čas se vrátí nazpátek?

Potoky slz vyschly dávno už,
vyplakané ženou, již navždy opustil muž.
Deště krve, před mnoha lety prolité,
to mnozí z vás dnes nevidíte.

V koruně stromu listí ševelí ponuře,
každý, kdo tam něco zažil, se nechce vrátit k té noční můře.
Na srdci jim leží kruté tajemství,
dávno je pryč jejich dětství.

Oni jednou umřou,
jejich popel bude krajinou volně poletovat,
lidí odejdou, ale země zůstane
a bude si to navždy pamatovat.

Lidice pro 21. století

Petráková Anna

Téma menšin v naší společnosti mě zaujalo, a proto jsem se rozhodla věnovat právě jemu. Za svůj život se setkáváme s různými lidmi. Každý je odlišný svým způsobem. Ať už se naše odlišnost projevuje barvou pleti, národností, náboženstvím, nebo jen tím, že jsme například opačného pohlaví než většina skupinky, lidé na to reagují různě. Někteří vás rádi přijmou, ať už jste jakkoli jiní, a nevěnují vaší rozdílnosti pozornost. Další se o vaše rozdíly zajímají a chtějí o nich debatovat. Jiní si vás za to budou dobírat a odlišovat vás od kolektivu.

Je absurdní, že i přes několikanásobné ponižování, znehodnocování a vraždění lidí, kteří jsou něčím jiní, se společnost stále nezměnila. Ať už si vzpomeneme například na Hitlera a jeho přístup k Židům, nebo na zotročování indiánů a Afričanů, předpokládám, že valná většina obyvatelstva této planety bude souhlasit s názorem, že to bylo špatně. Přesto se do dneška setkáváme se šikanou a předsudky vůči menšinám v naší společnosti.

Ve školách jsou děti z menšin někdy zesměšňovány a je pro ně těžší se do kolektivu začlenit. Není tomu tak však pokaždé. Osobně jsem měla ve třídě několik vietnamských dětí. Celý kolektiv je přijal bez problému a i já se s nimi ráda kamarádila.

Když jsem nad touto prací přemýšlela, uvědomila jsem si, že i já sama jsem v některých věcech jiná. Jako křesťanka jsem ve třídě na základní škole byla trochu divná, ale nikdo tomu moc pozornosti nevěnoval. Na gymnáziu jsem se setkala jen se zvědavostí, ale taky se o to moc spolužáků nezajímalo. Přesto předpokládám, že si mě většina třídy zapamatovala jako „tu křesťanku“, která je stejně divná jako každý jiný. Někteří mí věřící kamarádi se ale setkali s jinou reakcí. Jedna kamarádka mi vyprávěla, že se jí spolužáci ve škole smáli. Ptali se jí, proč mluví sprostě, když to její náboženství zakazuje, a chtěli jí dokázat, že svoji víru dostatečně nezastává, a mluvili o ní ošklivě.

A já se ptám proč. Copak naše společnost stále nepochopila, že když je člověk jiný, neznamená to, že je špatný? To potřebujeme poučit znovu? Nestačí nám vyprávění našich prarodičů o tom, že přišli o rodiče a kamarády kvůli tomu, že byli jiní? Proč nejsme schopni učit naše děti historii tak, aby pochopily, že posmívat se ostatním za to, že jsou příslušníky menšiny, není normální? A kde mají děti vidět vzor, když se stále nezvládáme zbavit předsudků a stereotypů? Kde se malý synek raději inspiroval? V učebnici dějepisu, nebo u svých rodičů, nadávajících, že Romové nepracují, a přesto dostávají peníze? Je opravdu budoucnost, kde lidé odsuzují na základě původu, to, co pro svou zemi chceme? Neměli bychom se zamyslet nad tím, jak se chováme my sami?

VYHLAŠOVATELÉ SOUTĚŽE:

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

ústav pro studium
totalitních režimů

ZÁŠTITA NAD SOUTĚŽÍ:

MINISTERSTVO
KULTURY

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Ministerstvo obrany
České republiky

Středočeský kraj

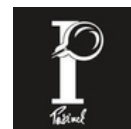
PARTNEŘI SOUTĚŽE:

Muzeum paměti
XX. století

VYDAVATELSTVÍ
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova

www.lidice-memorial.cz

www.lidice21.cz

Sborník
oceněných literárních prací
17. ročníku vědomostní soutěže
LIDICE PRO 21. STOLETÍ